

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY SULMIERZYCE

NA LATA 2021 - 2027

Centrum Profilaktyki i Reeducacji Atelier

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE.....	4
1.	METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII.....	5
2.	KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO	6
3.	UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII.....	7
4.	SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	10
II.	CHARAKTERYSTYKA GMINY SULMIERZYCE	13
1.	POŁOŻENIE.....	13
2.	SYTUACJA DEMOGRAFICZNA.....	14
3.	KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY	16
3.1.	<i>SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE</i>	16
3.2.	<i>RYNEK PRACY</i>	20
3.3.	<i>WYCHOWANIE I EDUKACJA</i>	22
4.	GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA	25
5.	KULTURA, SPORT I REKREACJA	27
6.	OPIEKA ZDROWOTNA	28
7.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	29
8.	POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	30
8.1.	<i>WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI</i>	30
8.2.	<i>POMOC SPOŁECZNA</i>	32
8.3.	<i>ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH</i>	39
III.	KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	40
1.	DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO.....	41
1.1.	<i>WSPIERANIE RODZINY</i>	41
1.2.	<i>WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI</i>	48
1.3.	<i>ZDROWIE PSYCHICZNE</i>	53
1.4.	<i>PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ HAZARDU</i>	55
1.5.	<i>PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE</i>	65
1.6.	<i>AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW</i>	71

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY SULMIERZYCE NA LATA 2021-2027

1.7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	77
1.8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA	83
1.9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI	89
2. ANALIZA SWOT	92
3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	95
4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII	95
5. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII	96
6. MONITORING	96
7. RAMY FINANSOWE	97
8. EWALUACJA	99
8.1. ZAKRES EWALUACJI	99
8.2. SPOSÓB EWALUACJI	99
8.3. NARZĘDZIA EWALUACJI	100
8.4. OKRES EWALUACJI	100
9. OCENA RYZYKA	100
IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE	101
V. BIBLIOGRAFIA	103
VII. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL	105
1. SPIS RYSUNKÓW	105
2. SPIS TABEL	105
3. SPIS WYKRESÓW	106

Wykaz skrótów:

UG – Urząd Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

POZ – Podstawowa Opieka Zdrowotna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI - Zespół Interdyscyplinarny

KPP – Komenda Powiatowa Policji

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

KGW – Koło Gospodyń Wiejskich

I. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulmierzyce na lata 2021-2027¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy Sulmierzyce. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż „zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób z niepełnosprawnościami,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości.

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulmierzyce na lata 2021-2027” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej gminy Sulmierzyce.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

1. METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii wykorzystano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

³ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej: Art. 16 b, Art. 17, Art. 19.

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

2. KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla gminy Sulmierzyce jest przyjęta przez Radę Gminy Uchwałą Nr XXXVII/223/2017 z dnia 26 czerwca 2017 *Strategia Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017-2023*. Jest ona dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej. Strategia Rozwoju określa najogólniejsze wizje Gminy w przyszłości – pożądany obraz do którego zmierza. Głównym celem tego dokumentu jest podwyższenie jakości warunków, które wpływają na życie mieszkańców. Założeniem strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Strategii Rozwoju Gminy Sulmierzyce na lata 2017-2023. Kluczowe jej elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki społecznej, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące, bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

3. UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulmierzyce, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 920), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka - dla gminy oraz opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami⁴ - na poziomie powiatu.

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2133),
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn.zm.),
4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.),
5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685),
6. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1492),

⁴ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY SULMIERZYCE NA LATA 2021-2027

7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 278 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 875),
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057),
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 23 z późn. zm.),
14. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35),
15. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
16. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
17. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.),
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 288 z późn. zm.),
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2019 r. poz. 2086),
21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.),
23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.),
24. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2020 r. poz. 568),
25. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.),

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY SULMIERZYCE NA LATA 2021-2027

26. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611),
27. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2020 r. poz. 508),
28. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 695 z późn. zm.),
29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
30. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.),
31. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
32. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 818),
33. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023,
34. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348),
35. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
36. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
37. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061),
38. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 833 z późn. zm.).

4. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulmierzyce, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspoźnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długie- i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulmierzyce wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanym także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytucznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich:

- „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy,
- „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy,
- „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstw domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego,

- „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej,
- „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych,
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej,
- „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁵.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulmierzyce wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono: wzrost i konkurencyjność, sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową oraz adaptacyjność zasobów pracy, odpowiedni potencjał infrastruktury, bezpieczeństwo energetyczno-klimatyczne, gospodarkę opartą na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego, solidarność i spójność regionalną, poprawę spójności społecznej, sprawne państwo oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 roku wytycza obszary strategiczne (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna), w których koncentrować się będą główne działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

⁵ *Europa 2020 Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.*

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY SULMIERZYCE NA LATA 2021-2027

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulmierzyce najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego do 2020 roku wraz z „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020”.

Programowa zgodność Strategii z:

- „Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”,
- „Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020”,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

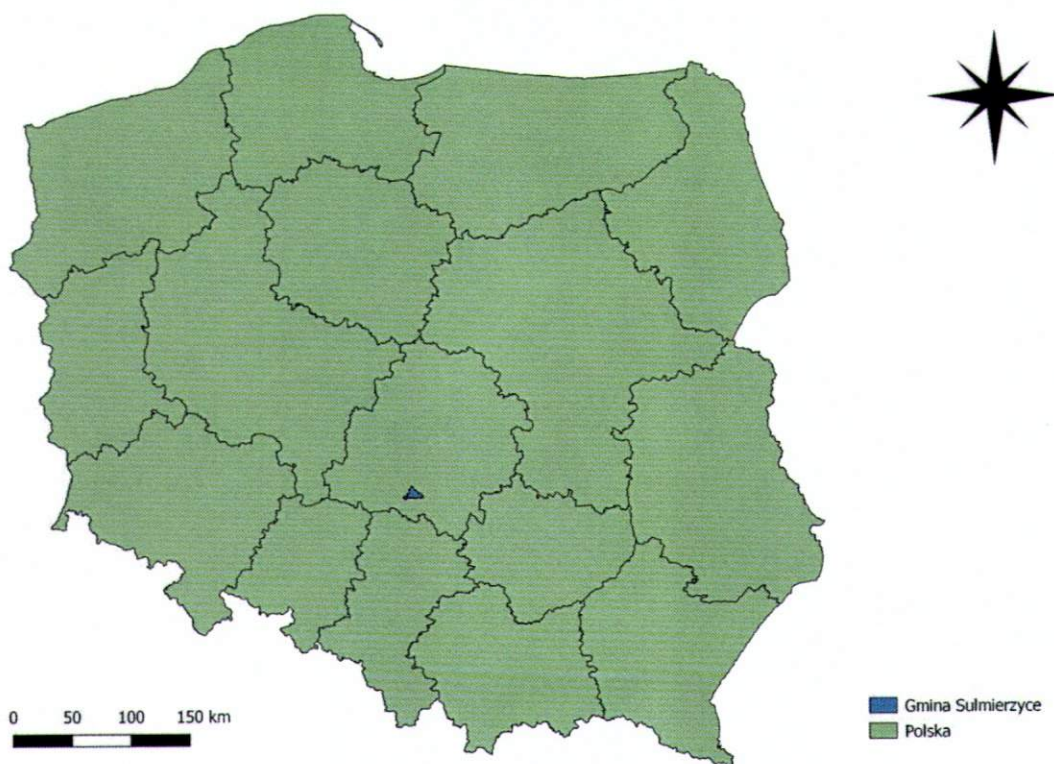
II. CHARAKTERYSTYKA GMINY SULMIERZYCE

1. POŁOŻENIE

Gmina Sulmierzyce to gmina wiejska położona w południowej części województwa łódzkiego, w powiecie pączęńskim. Powierzchnia Gminy wynosi 83 km² i stanowi 10,29% powierzchni powiatu. Gmina graniczy:

- od południa z gminą Strzelce Wielkie,
- od zachodu z gminą Pajęczno,
- od północnego zachodu z gminą Rząśnia,
- od północy z gminą Szczerców,
- od północnego wschodu z gminą Kleszczów,
- od południowego wschodu z gminą Lgota Wielka.

Rysunek 1. Położenie gminy Sulmierzyce na mapie Polski

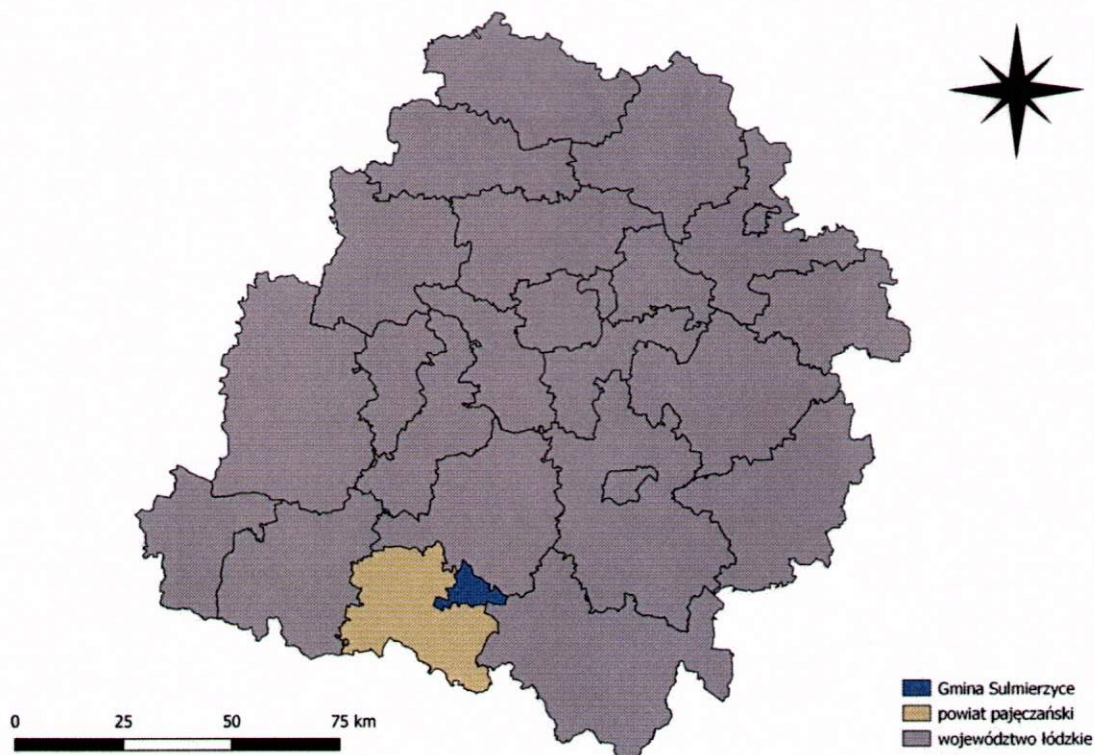

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (bdot10k)

Gmina Sulmierzyce podzielona jest na 14 sołectw tj.: Bieliki, Bogumiłowice, Chorzenice, Dworszowice Pakoszowe, Eligiów, Kodrań, Kuźnica, Łęczyska, Marcinów, Ostrołęka, Piekary, Sulmierzyce – Kolonia, Sulmierzyce – Wieś, Wola Wydrzyna.

Rysunek 2. Gmina Sulmierzyce na tle województwa łódzkiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (bdot10k)

Przez gminę Sulmierzyce przechodzi droga wojewódzka nr 483 relacji Łask – Częstochowa oraz drogi powiatowe o łącznej długości 33,7 km i drogi gminne.

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Liczba ludności na terenie gminy Sulmierzyce pod koniec 2019 roku wyniosła 4 444 osoby (stan na 31.12.2019). Pod względem płci, niewielką przewagę miały kobiety – 51,6% (2 291 osób), a liczba mężczyzn równa była 2 153 osobom (tj. 48,4% ogółu ludności). W okresie 2017-2019 liczba mieszkańców Gminy zmniejszyła się o 6 osób (tj. o 0,1%).

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Sulmierzyce z podziałem na płeć w latach 2017-2019

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019
Ogółem	Osoba	4 450	4 431	4 444
mężczyźni	Osoba	2 175	2 151	2 153
	%	48,9	48,5	48,4
kobiety	Osoba	2 275	2 280	2 291
	%	51,1	51,5	51,6

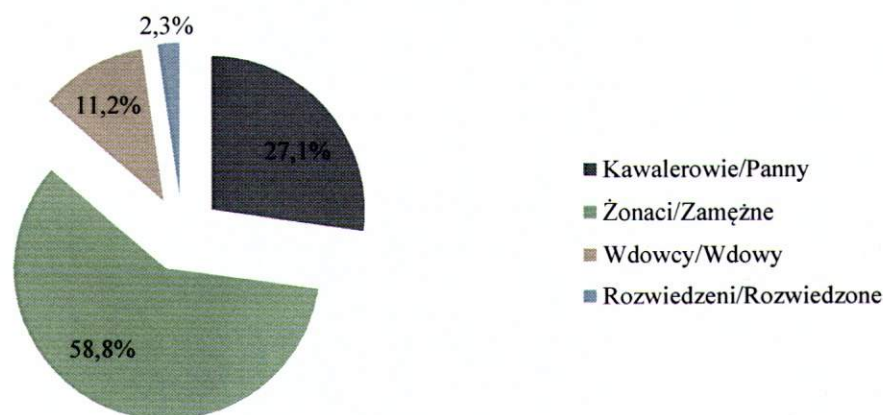
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Współczynnik feminizacji dla gminy Sulmierzyce wynosi 106, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 106 kobiet. Wskaźnik ten jest nieco niższy w porównaniu do wskaźnika feminizacji w województwie łódzkim, który kształtuje się na poziomie 110.

Mieszkańcy gminy Sulmierzyce zawarli w 2019 roku 31 małżeństw, co oznacza, że zostało zawartych 7,0 małżeństw na 1000 mieszkańców. Jest to większa wartość w porównaniu do województwa łódzkiego, gdzie wynosi ona 4,5.

Z danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku wynika, iż 27,1% mieszkańców gminy Sulmierzyce jest stanu wolnego, 58,8% żyje w małżeństwie, 2,3% mieszkańców jest po rozwodzie, a 11,2% stanowią wdowy/wdowcy. Stan cywilny mieszkańców obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Stan cywilny mieszkańców gminy Sulmierzyce

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Wskaźnikiem dodatkowo obrazującym dynamikę zmian w strukturze demograficznej jest wskaźnik przyrostu naturalnego. Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów w gminie Sulmierzyce jest ujemny i wynosi -19, co odpowiada przyrostowi naturalnemu -4,29 na 1000 mieszkańców. Na przestrzeni lat 2017-2019 przyrost naturalny w Gminie stopniowo się zmniejszał i zawsze przyjmował wartość ujemną.

Tabela 2. Przyrost naturalny dla gminy Sulmierzyce w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe ogółem	45	37	40
zgony ogółem	50	46	59
przyrost naturalny ogółem	-5	-9	-19

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku zarejestrowano łącznie 55 zameldowań oraz 41 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji dla gminy Sulmierzyce wynosiło 14. Warto zaznaczyć, że saldo migracji od 2017 roku przyjmowało wartości ujemne i dopiero w 2019 roku ukształtowało się na dodatnim poziomie. Szczegółowe informacje dotyczące salda migracji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Migracje na pobyt stały w gminie Sulmierzyce w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
zameldowania	25	58	55
wymeldowania	41	62	41
saldo migracji	-16	-4	14

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

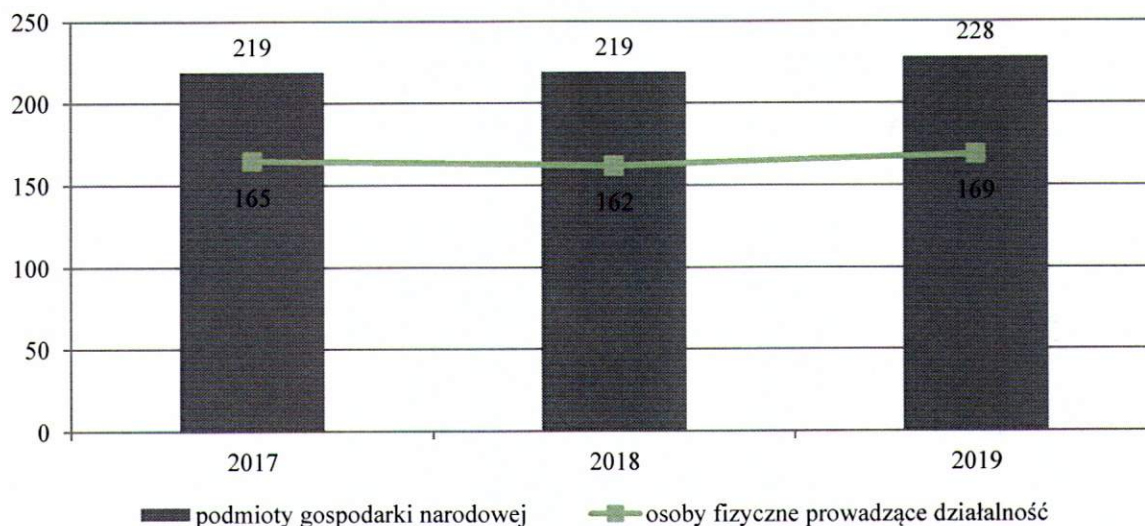
3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

3.1. SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

W gminie Sulmierzyce na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 228 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 169. Podobnie sytuacja wyglądała w 2018 roku kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 162, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 219. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Sulmierzyce ulegała wzrostowi.

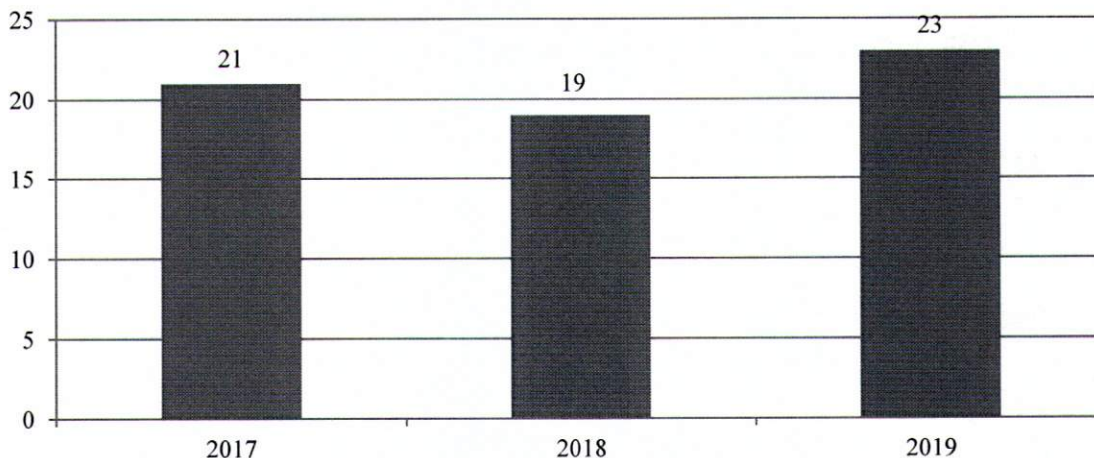
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku zarejestrowane zostały 23 podmioty gospodarki narodowej. W stosunku do 2018 roku oznacza to wzrost o 4 podmioty, natomiast w porównaniu do roku 2017 o 2. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019 zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 3. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w gminie Sulmierzyce według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników - jest ich 213 (stan na koniec 2019 roku), natomiast małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest 15.

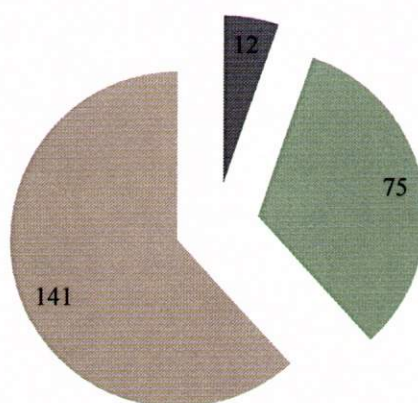
Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Sulmierzyce według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2019 roku w gminie Sulmierzyce 75 podmiotów zaliczało się do przemysłu i budownictwa, natomiast 12 podmiotów należało do sektora związanego z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. Pozostałe podmioty zajmowały się inną działalnością usługową (działalność organizacji pozarządowych, naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego, pozostała indywidualna działalność usługowa).

Wykres 4. Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2007 w gminie Sulmierzyce w 2019 roku

■ rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ■ przemysł i budownictwo ■ pozostała działalność

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne;
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych).

Dochodami Gminy mogą być również:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

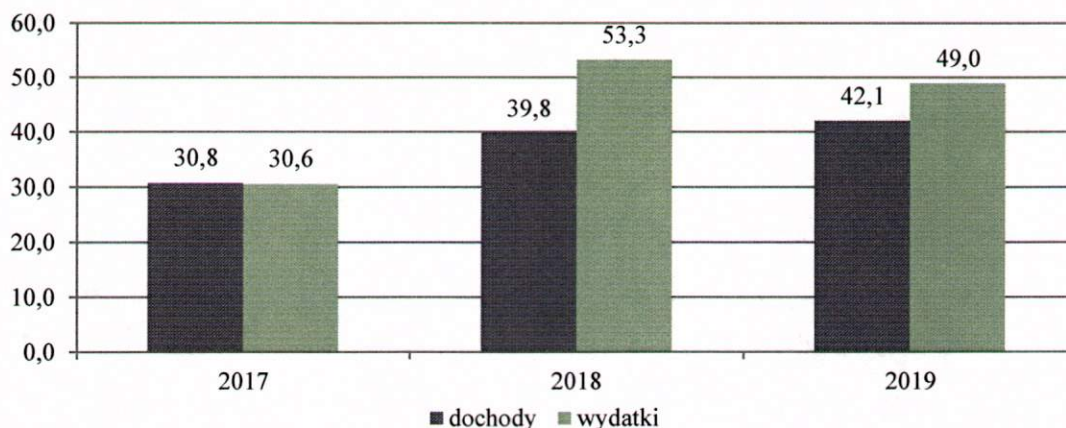
Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Struktura dochodów Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 stopniowo wzrastała. W 2017 roku dochody Gminy kształtowały się na poziomie 30,8 mln zł, natomiast wydatki były niewiele niższe i wynosiły 30,6 mln zł. W 2018 roku nastąpił znaczny wzrost zarówno dochodów jak i wydatków gminy Sulmierzyce, przy czym wydatki były wyższe o 13,5 mln zł niż dochody. W 2019 roku wydatki osiągnęły wartość 49,0 mln zł i jednocześnie przewyższyły dochody o 6,9 mln zł.

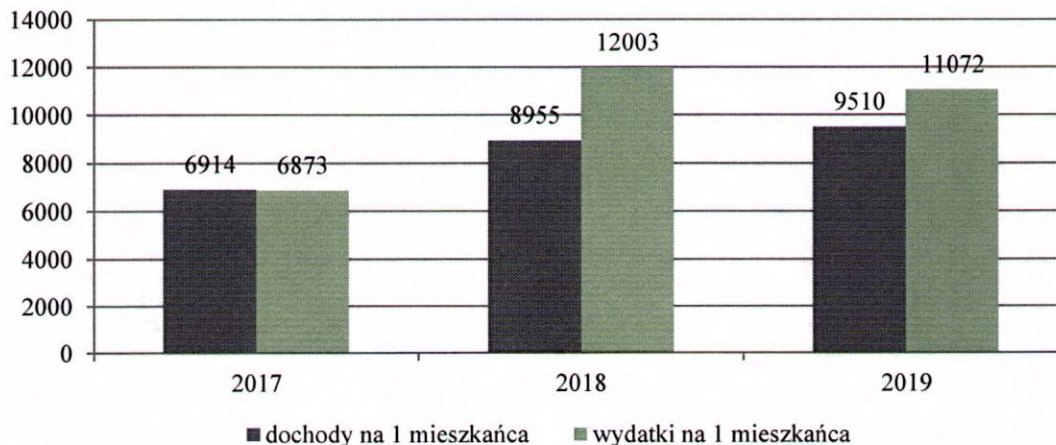
Wykres 5. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w milionach złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochody Gminy w 2019 roku, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 9 510 złotych. Wydatki Gminy w przedmiotowym roku kształtowały się na wyższym poziomie – 11 072 zł. W porównaniu do lat poprzednich widoczny jest wzrost zarówno dochodów jak i wydatków na 1 mieszkańca w gminie Sulmierzyce.

Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

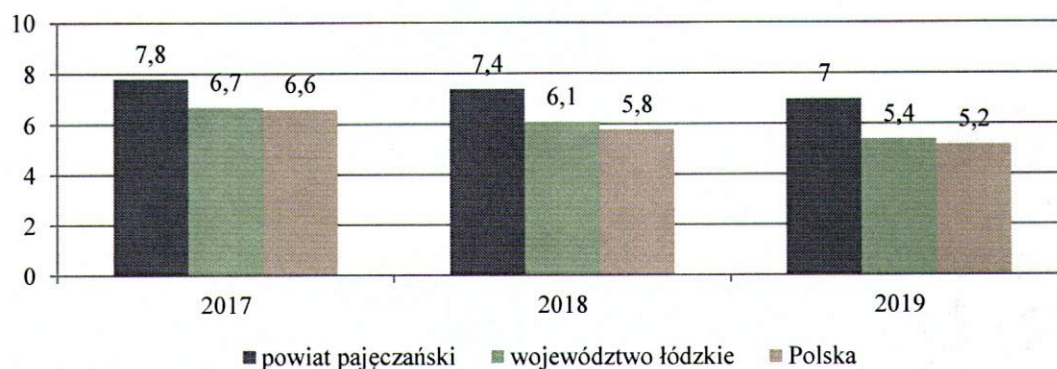
3.2. RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie pajęczańskim. W 2019 roku wynosiła ona 7%, a więc była znacznie wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie łódzkim (5,4%) i w całej Polsce (5,2%). Od 2017 roku stopa bezrobocia w powiecie pajęczańskim uległa stopniowemu zmniejszeniu, podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce i województwie. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

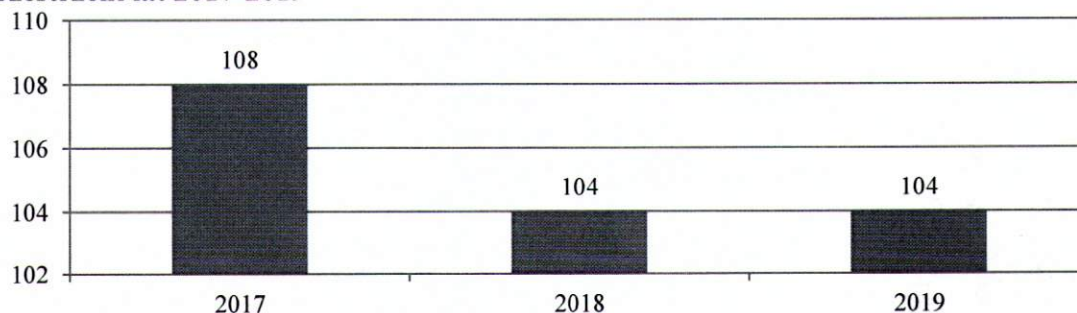
Wykres 7. Stopa bezrobocia w powiecie pajęczańskim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa łódzkiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: pajeczno.praca.gov.pl

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w gminie Sulmierzyce na 1000 mieszkańców pracowały 104 osoby⁶. Wszystkich pracujących w 2019 roku było 464. Analizując tę kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących kobiet jest znacznie większy od odsetka mężczyzn. Kobiety stanowiły bowiem 69,4% wszystkich pracujących (322 osoby), natomiast mężczyźni 30,6% (142 osoby).

Wykres 8. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Sulmierzyce na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

⁶ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

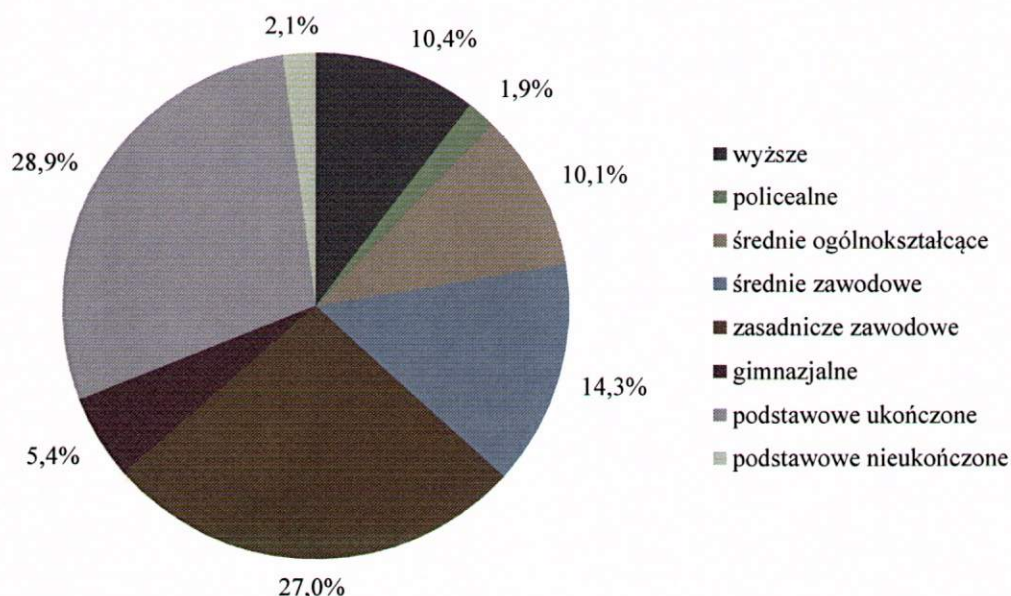
3.3. WYCHOWANIE I EDUKACJA

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców gminy Sulmierzyce przedstawia się następująco:

- 10,4% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 1,9% wykształcenie policealne,
- 10,1% średnie ogólnokształcące,
- 14,3% średnie zawodowe,
- 27,0% zasadnicze zawodowe,
- 5,4% gimnazjalne,
- 28,9% podstawowe ukończone,
- 2,1% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa łódzkiego, mieszkańcy gminy Sulmierzyce mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (32,3%) oraz zasadnicze zawodowe (18,6%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (35,6%) i podstawowe ukończone (25,3%).

Wykres 9. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 roku

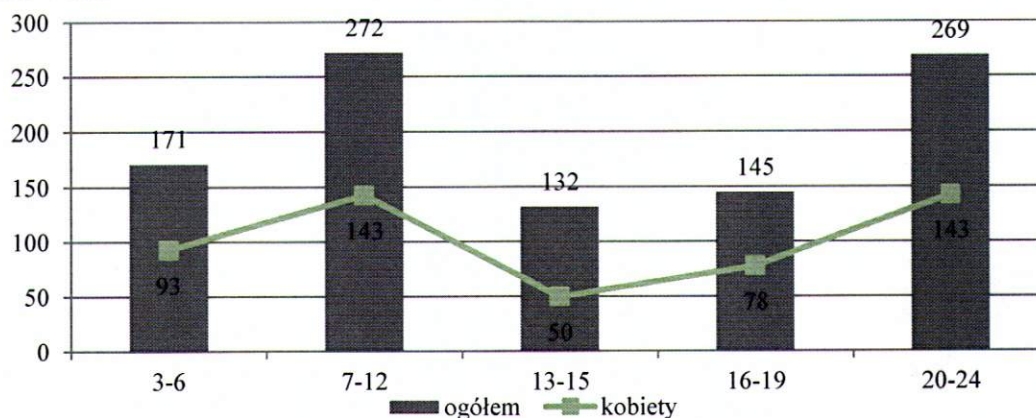

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 989 mieszkańców gminy Sulmierzyce. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (272 osoby). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (269 osób), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (171 osób). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 10. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie gminy Sulmierzyce funkcjonują następujące publiczne szkoły i przedszkola:

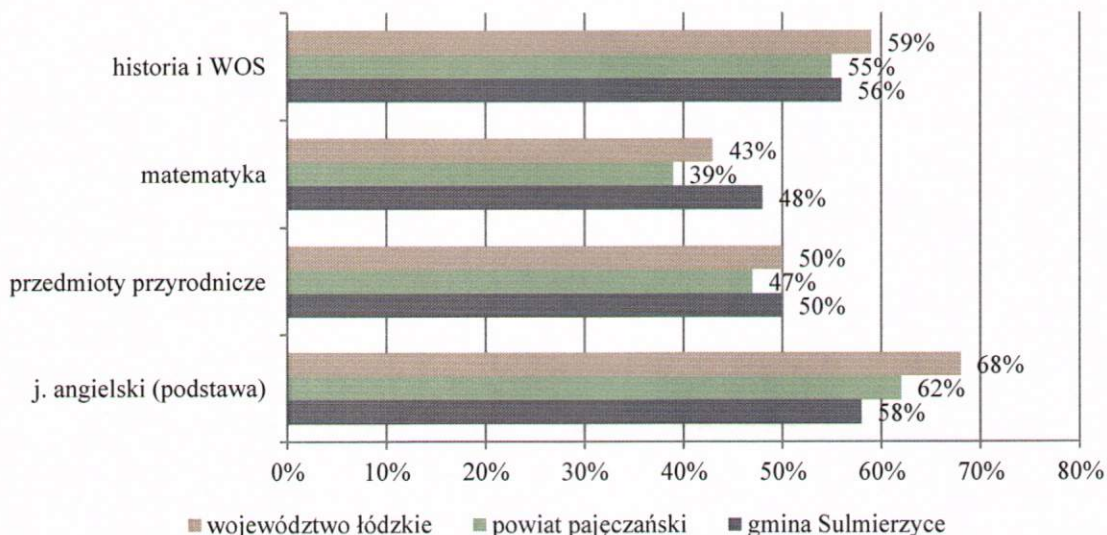
- Szkoła Podstawowa im. Księcia Józefa Poniatowskiego w Sulmierzycach,
- Publiczne Przedszkole w Sulmierzycach,
- Szkoła Podstawowa z Oddziałem Przedszkolnym w Dworszowicach Pakoszowych,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Bogumiłowicach składający się z:
  - Szkoły Podstawowej im. Marii Konopnickiej w Bogumiłowicach,
  - Przedszkola w Bogumiłowicach.

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu gimnazjalnego uczniów z gminy Sulmierzyce, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu pajęczańskiego i województwa łódzkiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie Gminy uzyskali z niemal wszystkich przedmiotów wyższe wyniki w stosunku do uczniów z całego powiatu. Gimnazjaliści najlepiej poradzili sobie z językiem angielskim na poziomie podstawowym i WOS-em. Najniższy wynik został uzyskany z matematyki, jednak i tak był to wyższy wynik niż w powiecie i całym województwie.

Wykres 11. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w 2019 roku uczniów z terenu gminy, powiatu i województwa

Źródło: raport o stanie Gminy Sulmierzyce za rok 2019

Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego⁷.

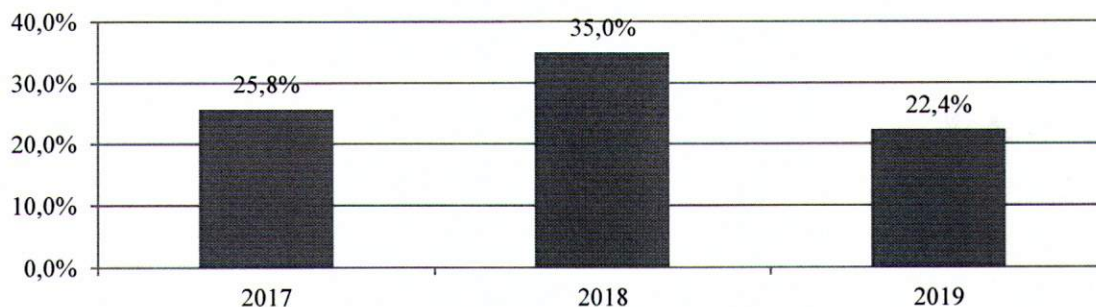
⁷ <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>

W 2017 roku wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 7 884 072,29 zł. w 2018 roku kształtowały się na poziomie 18 634 511,07 zł. natomiast w 2019 roku Gmina poniosła wydatki z tym związane w wysokości 10 963 457,27 zł.

Co roku na oświatę i wychowanie przeznaczony zostaje znaczny odsetek wydatków Gminy. Analizując poniższy wykres można zauważyć, że nastąpił spadek udziału wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w ostatnim roku. W 2018 roku wydatki te stanowiły 35% wszystkich wydatków Gminy, natomiast w 2019 roku zmniejszyły się o 12,6 pp.

Wykres 12. Udział wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Sulmierzyce to łącznie 1 645 nieruchomości (stan na koniec 2019 roku), w tym 27 mieszkań komunalnych. Na terenie Gminy nie ma lokali socjalnych. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Gminie w 2019 roku kształtowała się na poziomie 83,2 m², co jest wartością większą w porównaniu do całego województwa łódzkiego, gdzie kształtowała się na poziomie 69,7 m² oraz do całego kraju, gdzie jej wartość wynosiła 74,20 m². W przedmiotowym roku wypłacono 57 dodatków mieszkaniowych.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019

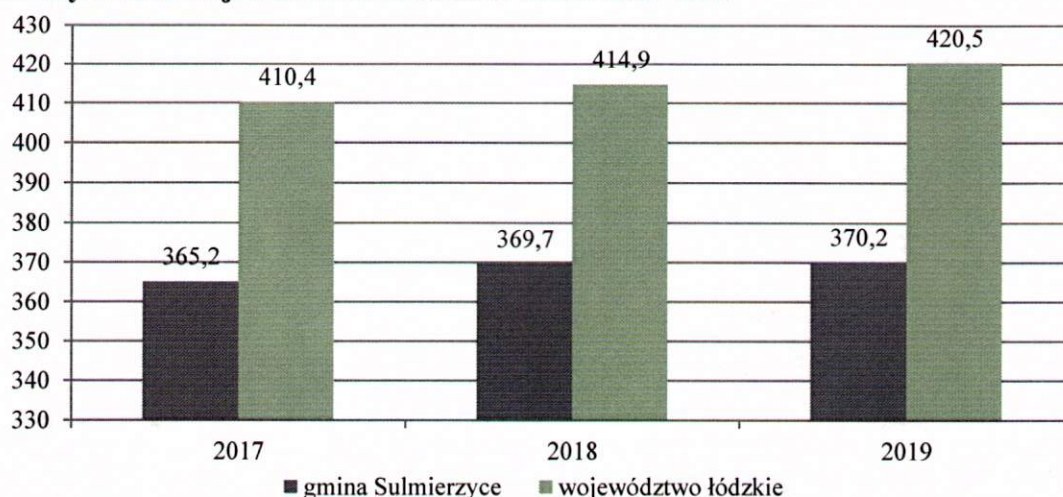
wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba mieszkań	1 625	1 638	1 645
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	82,5	82,9	83,2
liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	74	85	57

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w gminie Sulmierzyce w roku 2019 jest znacznie mniejsza w porównaniu z ich liczbą w województwie łódzkim. W Gminie jest to 370,2 mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, z kolei w całym województwie – 420,5. Możemy zauważyć, że z roku na rok powolnie wzrasta liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Szczegółowe dane w tym zakresie, na przestrzeni lat 2017-2019 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 13. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w gminie Sulmierzyce oraz województwie łódzkim w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w gminie Sulmierzyce według danych prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny z 2018 roku przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że mieszkań wyposażonych w wodociąg jest 1 520 (92,4% wszystkich mieszkań), mieszkań wyposażonych w łazienkę – 1 304 (79,3% wszystkich mieszkań), natomiast posiadających centralne ogrzewanie – 1 115 (67,8% wszystkich mieszkań).

Tabela 5. Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne w gminie Sulmierzyce na przestrzeni lat 2016-2018

rodzaj instalacji	2016	2017	2018
wodociąg	1 497	1 507	1 520
łazienka	1 281	1 291	1 304
centralne ogrzewanie	1 092	1 102	1 115

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Główną działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi Gminna Biblioteka Publiczna w Sulmierzycach. W ramach Biblioteki działają koła zainteresowań, m.in.:

- zajęcia wokalne,
- Orkiestra dęta,
- Dyskusyjny Klub Książki,
- zajęcia sportowe,
- kółko plastyczne.

Ponadto Biblioteka organizuje warsztaty, gdzie mieszkańcy mogą poszerzać swoje zainteresowania i umiejętności w różnych dziedzinach np. plastycznych. Najmłodszy mieszkańcy mogą korzystać z zajęć i zabaw dla dzieci organizowanych podczas ferii i wakacji.

W 2019 roku na terenie Gminy zrealizowano m.in.:

- Cepeliadę 2019 – Święto Muzyczno-Kulturalne w Sulmierzycach,
- Sulmierzyce Dance Cup – zawody sportowe organizowane we współpracy z Akademią Tańca Mass-Team z Radomska,
- Festyn z okazji Święta Strażaka,
- Festyn w Eligiowie,
- Festn rodzinny przy Przedszkolu w Sulmierzycach,
- Pożegnanie wakacji w Dworszowicach Pakoszowych,
- Pożegnanie lata w Kodranii.

GBP w Sulmierzycach wraz z Punktami Bibliotecznymi (Wola Wydrzyna, Eligiów, Piekary, Ostrołęka, Chorzenice) zajmuje się rozpoznawaniem, rozwijaniem oraz zaspokajaniem potrzeb czytelniczych i informacyjnych, edukacją i przygotowaniem małych dzieci do wczesnych kontaktów z książką i biblioteką, pomocą w rozwijaniu umiejętności samokształcenia uczniów i studentów, a także ochroną i zachowaniem zbiorów dla przyszłych pokoleń.

Wśród najbardziej znanych zabytków w gminie Sulmierzyce jest Kościół pod wezwaniem św. Erazma - jest to budowla z 1806 roku w stylu klasycystycznym. Kolejnym zabytkiem w Gminie, wartym uwagi jest Zespół dworski w Chorzenicach, który powstał w XVII w. Znajdują się tam pozostałości dworu obronnego z XVII w. oraz XIX-wieczny,

klasycystyczny dwór z oranżerią otoczony parkiem ze starodrzewami. Inną atrakcją turystyczną w Gminie jest sztuczny zbiornik wodny „Winek”.

Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna w Gminie składa się z następujących obiektów:

- 6 boisk sportowych/kompleksów boisk (kompleks ORLIK i stadion piłkarski w Sulmierzycach, kompleks ORLIK i boisko piłkarskie z infrastrukturą w Dworszowicach Pakoszowych, boisko do piłki nożnej w Bogumiłowicach, boisko do koszykówki i siatkówki w miejscowości Ostrołęka),
- 4 hale sportowe (hala sportowa i salka gimnastyczna w Sulmierzycach, sala gimnastyczna w Dworszowicach Pakoszowych, sala sportowa w Bogumiłowicach),
- siłownia w Sulmierzycach przy ul. Strażackiej 9b,
- parki Sulmierzycach z małą architekturą oraz urządzeniami siłowni zewnętrznej,
- skwery w miejscowości Chorzenice i Marcinów,
- 7 siłowni zewnętrznych w miejscowościach: Sulmierzyce, Bieliki, Wola Wydrzyna, Bogumiłowice, Dworszowice Pakoszowe, Ostrołęka i Eligiów,
- Place zabaw w miejscowościach: Piekary, Dworszowice Pakoszowe, Bogumiłowice, Eligiów, Ostrołęka, Kodrań, Bieliki, Sulmierzyce⁸.

Do klubów sportowych działających na terenie Gminy należy:

- LKS „Unia” Sulmierzyce,
- LKS „Słowian” Dworszowice Pakoszowe,
- „Akademia Sportu” Sulmierzyce.

6. OPIEKA ZDROWOTNA

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Sulmierzyce usługi świadczy Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia przy ul. Słonecznej 6.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Sulmierzyce w 2018 roku na 1 przychodnię przypadało 4 431 mieszkańców. Jest to większa wartość od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła 2 243. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 5,1 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest większą wartością w stosunku do całego powiatu pajęczańskiego. Do dyspozycji mieszkańców jest jedna apteka znajdująca się na terenie Sulmierzyc.

⁸ Raport o stanie gminy Sulmierzyce za rok 2019.

Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2018 roku

wyszczególnienie	Powiat	Gmina
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 243	4 431
przychodnie	23	1
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,8	5,1

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019

7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Sulmierzyce o bezpieczeństwo i porządek dbają policjanci z Punktu Przyjęć Interesantów w Urzędzie Gminy w Sulmierzycach, który podlega Komendzie Powiatowej Policji w Pajęcznie.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewniają funkcjonujące w formie stowarzyszeń Ochotnicze Straże Pożarne, działające w Sulmierzycach, Bogumiłowicach, Dworzowicach Pakoszowych oraz Chorzenicach. Jednostki posiadają samochody ratowniczo-gaśnicze z pełnym wyposażeniem oraz podstawowy sprzęt gaśniczy, a także pozostały niezbędny sprzęt do wykonywania swoich obowiązków.

8. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

8.1. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁹. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej"¹⁰. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹¹.

Na obszarze gminy Sulmierzyce funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Do organizacji działających na terenie Gminy należą:

- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Pajęcznie – Koło nr 2 w Sulmierzycach – zajmuje się organizowaniem działań na rzecz osób starszych,
- Stowarzyszenie Niezniszczalni w Bogumiłowicach – wspiera rozwój kulturalny i oświatowy mieszkańców Bogumiłowic i okolic,
- Stowarzyszenie Rozwojowa Wieś w Chorzenicach – celem jest działalność na rzecz rozwoju wsi Chorzenice i Marcinów oraz wspieranie rozwoju kulturalnego,
- Stowarzyszenie Dobra Wola w Woli Wydrzynej – integruje i aktywizuje mieszkańców Woli Wydrzynej i okolicznych wsi,
- Stowarzyszenie Miłośników Motoryzacji Zabytkowej i Turystyki Motocyklowej w Piekarach – prowadzi działalność naukową o historii techniki, motoryzacji i sportu motocyklowego,

⁹ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹⁰ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹¹ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

- Stowarzyszenie Wędkarskie JAZGARZ w Sulmierzycach – zajmuje się kształtowaniem i dbaniem o środowisko naturalne oraz promocją tradycji wędkarstwa sportowego,
- Stowarzyszenie „Sąsiedzi” w Ostrołęce – promuje aktywny wypoczynek mieszkańców i organizuje zajęcia edukacyjno – rekreacyjne dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych,
- Lokalna Grupa Działania Kraina Wielkiego Łuku Warty – stowarzyszenie, które zrzesza osoby działające na rzecz własnego regionu,
- OSP Chorzenice,
- OSP Sulmierzyce,
- OSP Bogumiłowice,
- OSP Dworszowice Pakoszowe,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Piekarach,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Sulmierzycach.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie Współpracy Gminy Sulmierzyce z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art.3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, który został przyjęty Uchwałą Rady Gminy Sulmierzyce nr LVI/367/2018 z dnia 13 listopada 2018 r.

Głównym celem Programu było budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem a organizacjami pozarządowymi. Do celów szczegółowych zaliczono:

- poprawę jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców Gminy Sulmierzyce,
- integrację podmiotów realizujących zadania publiczne,
- prezentację dorobku sektora i promowanie jego osiągnięć,
- wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych.

W obszarze współpracy zawartym w Programie zostały uwzględnione priorytetowe zadania z zakresu:

- wspierania inicjatyw związanych z ochroną i promocją zdrowia,
- integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem,
- rozwoju form pracy z rodziną, w tym opieki nad dziećmi i młodzieżą w ramach świetlic, kół zainteresowań,

- organizacji imprez okolicznościowych i kulturalnych związanych ze świętami narodowymi, promocją Gminy itp.,
- wspierania inicjatyw na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego mieszkańców Gminy,
- wspierania inicjatyw związanych z ekologią i ochroną środowiska,
- wspierania i działania a rzecz integracji i zwiększenia uczestnictwa w życiu społecznym seniorów poprzez m.in. szkolenia, warsztaty, treningi seminaria,
- działań służących poprawie stanu fizycznego i psychicznego seniorów między innymi poprzez warsztaty, grupy wsparcia, działania profilaktyczne, usprawniające i rehabilitacyjne oraz organizację różnorodnych form wypoczynku,
- rozwoju usług na rzecz seniorów oraz ich aktywności w środowisku lokalnym,
- diagnozowania aktywnych potrzeb i problemów seniorów,
- wspierania inicjatyw z zakresu rozwoju życia kulturalnego mieszkańców gminy,
- propagowania tradycji gminnych,
- organizowania wystaw, prezentacja dorobku artystycznego gminy,
- aktywizacji mieszkańców gminy w życiu społecznym,
- wspierania inicjatyw w zakresie krajoznawczym i twórczych działań na rzecz rozwoju turystyki, krajoznawstwa i przedsięwzięć kulturalnych,
- organizowania różnych form aktywności w zakresie wychowania, edukacji i oświaty wśród dzieci i młodzieży,
- integracji społecznej mieszkańców poprzez rozwój kół zainteresowań¹².

W 2019 roku Gmina Sulmierzyce poniosła wydatki na kwotę 48 000 zł na realizację współpracy z organizacjami pozarządowymi.

8.2. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Sulmierzyce jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Według *Statutu Gminnego*

¹² Sprawozdanie z realizacji „Programu Współpracy Gminy Sulmierzyce z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art.3 ust.3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za rok 2019”

Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulmierzycach zatwierdzonego uchwałą Rady Gminy w Sulmierzycach Nr VII/32/2011 z dnia 18 marca 2011 roku wraz ze zmianami, do zadań Ośrodka należą sprawy dotyczące funkcjonowania pomocy społecznej, a w szczególności:

1. przyznawanie i wypłacanie przewidzianych prawem świadczeń,
2. praca socjalna,
3. prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej,
4. analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowania na świadczenia z pomocy społecznej,
5. realizacja zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych,
6. rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb¹³.

Ośrodek realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

- Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 23 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2020 r., poz. 568)
- Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1282) i wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych
- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876) i wydanych na jej podstawie aktach wykonawczych.
- Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685)
- Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r., poz. 808)

¹³ Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulmierzycach (uchwała Rady Gminy Nr VII/32/2011 z dnia 18 marca 2011 roku).

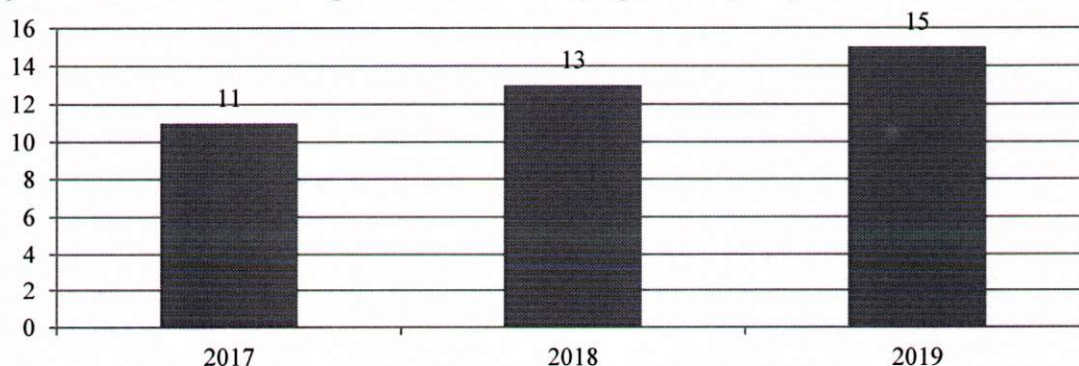

- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111)
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2020 poz.1398 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218)
- Ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1427 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821)
- Ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz.2407)
- Innych aktów prawnych dotyczącej jego działalności.

W 2019 roku na pomoc społeczną poniesiono wydatki na łączną kwotę 2 063 784,27 zł. W 2018 roku kwota wydatków kształtowała się na poziomie 1 460 605,98 zł natomiast w 2017 roku poniesiono koszty z tym związane na łączną kwotę 1 335 549,28 zł.

Na koniec 2019 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sulmierzycach zatrudnionych było 15 pracowników, w tym kierownik oraz 4 pracowników socjalnych. Spośród zatrudnionych pracowników w GOPS, 4 osoby posiadają wykształcenie wyższe. W 2017 roku pracujących w GOPS było 11 osób, natomiast w roku 2018 liczba ta kształtowała się na poziomie 13. Ośrodek spełnia ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Wykres 14. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

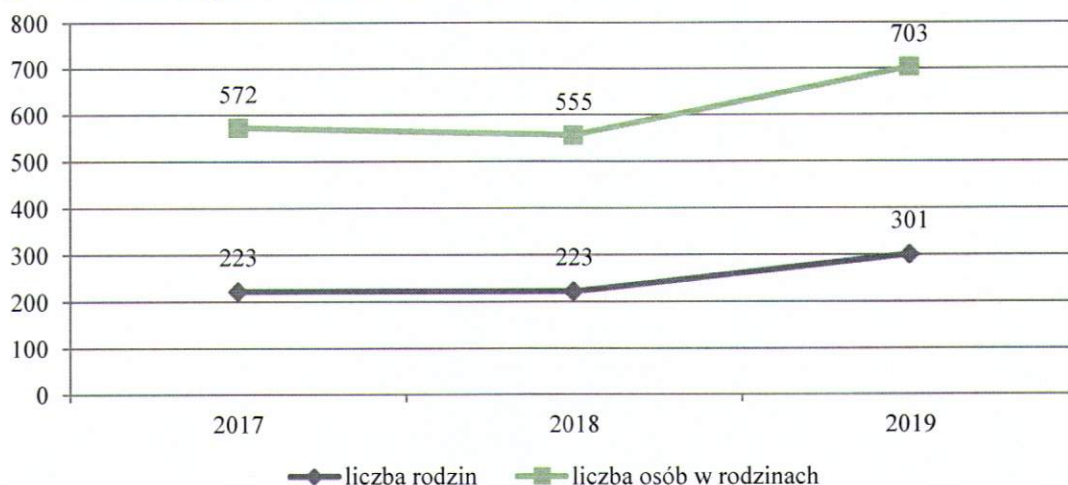

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Sulmierzyce uległa wzrostowi. W 2019 roku z pomocy skorzystało 301 rodzin – to o 78 rodzin więcej niż w latach 2017-2018. Widoczny jest także wzrost liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

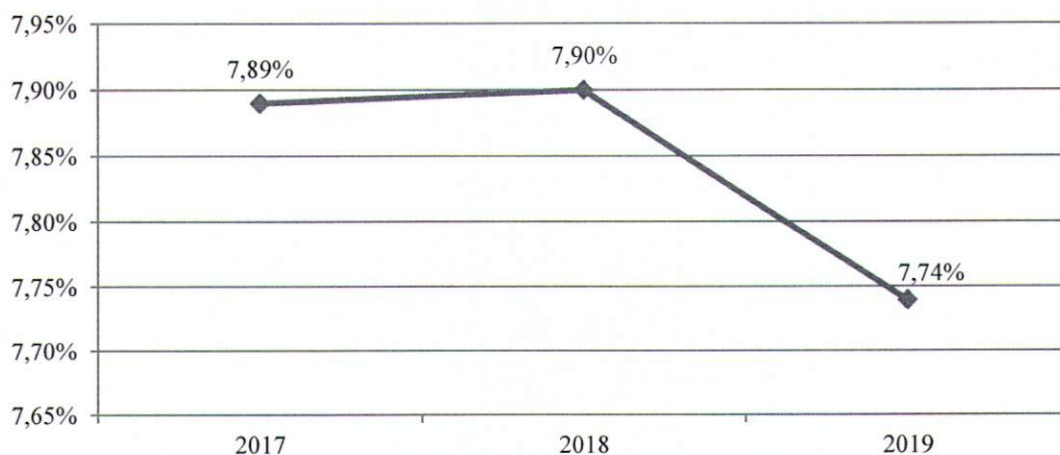
Wykres 15. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Sulmierzyce w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Liczba pobierających świadczenia z pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2017-2019 wartość tego wskaźnika uległa zmniejszeniu – z 7,89% w 2017 roku do 7,74% w 2019 roku. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 16. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym, na drugim miejscu pod względem ilości przyznanych świadczeń były osoby w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat). Pod względem płci wystąpiła niewielka dysproporcja – w roku przedmiotowym korzystających z pomocy społecznej kobiet było o 5,4 pp. więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 256, liczba mężczyzn – 230).

Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019

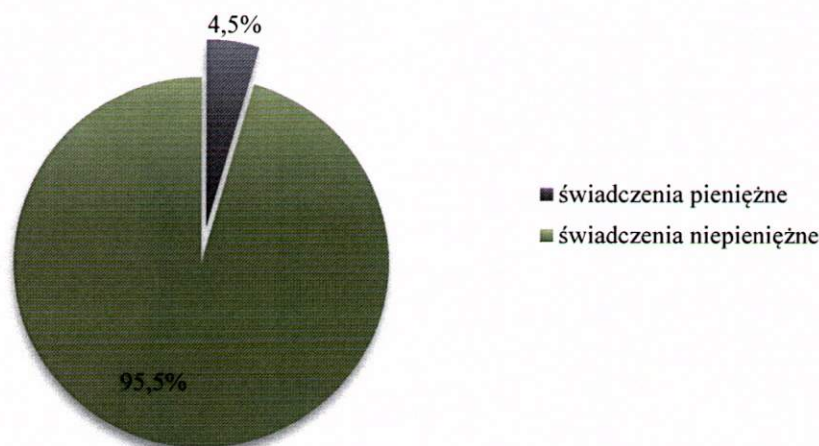
wiek	2017		2018		2019	
	ogółem	mężczyźni	ogółem	mężczyźni	ogółem	mężczyźni
0-17	136	66	177	88	163	79
produkcyjny	193	63	257	129	249	131
poprodukcyjny	39	9	65	17	74	20
ogółem	368	138	499	234	486	230

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Sulmierzyce udzielił pomocy w formie świadczeń pieniężnych 199 osobom, natomiast w formie świadczeń niepieniężnych – 154 osobom.

W 2019 roku świadczenia pieniężne udzielone mieszkańcom gminy Sulmierzyce stanowiły 4,5% wszystkich udzielonych świadczeń, natomiast świadczenia niepieniężne – 95,5%. Dane statystyczne w tym zakresie obrazuje poniższy wykres.

Wykres 17. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Analizując dane przedstawione w tabeli poniżej zauważalny jest stopniowy spadek liczby osób długotrwale pobierających świadczenie z GOPS. W porównaniu do roku 2017, w 2019 roku liczba tych osób zmniejszyła się z 198 w 2017 roku do 166 w 2019 roku. Różnica w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2019 roku jest widoczna – kobiety stanowiły 68% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a mężczyźni - 32%.

Tabela 8. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć

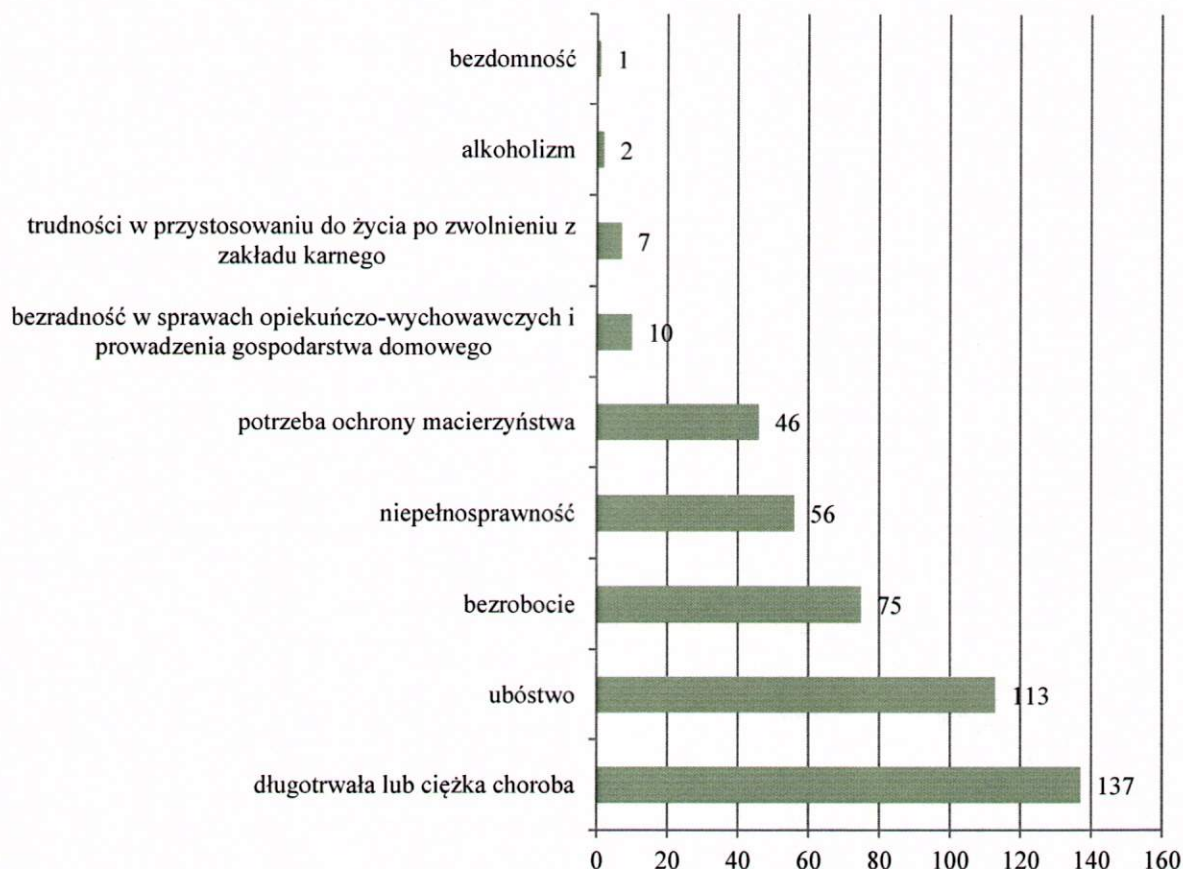
płeć	2017	2018	2019
kobiety	160	122	113
mężczyźni	38	64	53
ogółem	198	186	166

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Sulmierzyce była długotrwała lub ciężka choroba - z tego powodu pomoc otrzymało 137 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się ubóstwo (113 rodzin), natomiast na trzecim – bezrobocie (75 rodzin). Wśród pozostałych powodów udzielania świadczeń znajduje się także niepełnosprawność (56 rodzin), potrzeba ochrony macierzyństwa (46 rodzin), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych o prowadzenia gospodarstwa domowego (10 rodzin), trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (7 rodzin), alkoholizm (2 rodziny) oraz bezdomność (1 rodzina).

Wykres 18. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby przeprowadzonych wywiadów środowiskowych na przestrzeni lat 2017-2019. W 2019 roku przeprowadzono je z 419 osobami, natomiast w 2017 z 429 osobami, co oznacza spadek o 2,3%. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni ostatnich trzech lat kształtowała się na zróżnicowanym poziomie.

Tabela 9. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób ogółem	429	452	419
liczba rodzin	429	452	419
liczba osób w rodzinach	687	741	838

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

8.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Sulmierzyce. Należą do nich:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- placówki oświatowe i świetlice wiejskie,
- Ośrodek Zdrowia,
- Punkt Przyjęć interesantów w Urzędzie Gminy,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

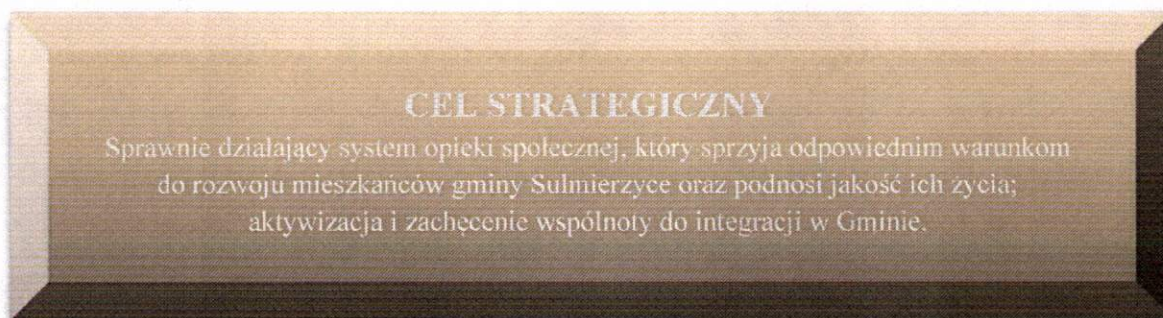
III. KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych (rozdział Podstawowe informacje o dziedzinie, skali problemu i działań interwencyjnych),
- analiza SWOT¹⁴,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych (rozdział Obszary problemowe),
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (rozdział Korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międzydziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez gminę Sulmierzyce.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu zawierająca charakterystykę planowanych do realizacji działań. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

¹⁴ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

1. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

1.1. WSPIERANIE RODZINY

■ Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Działania mające na celu wspieranie rodzin zostały zawarte w *Gminnym Programie Wspierania Rodziny w gminie Sulmierzyce na lata 2019-2021*, który został przyjęty uchwałą Rady Gminy w Sulmierzycach nr LVI/366/2018 dn. 13 listopada 2018 r. Głównym celem

Programu jest „tworzenie warunków umożliwiających realizowanie na terenie Gminy Sulmierzyce polityki na rzecz wzmacniania rodziny”. Do celów szczegółowych zaliczono:

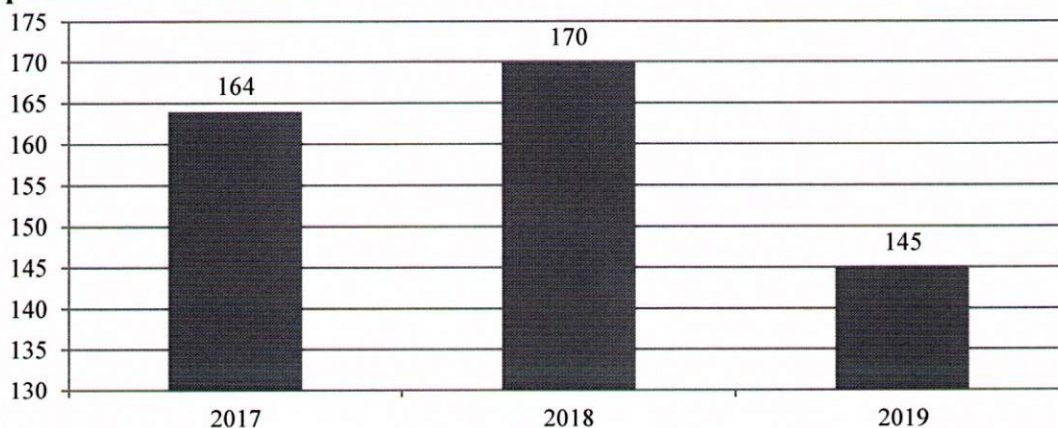
- wspieranie funkcjonowania rodziny oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym,
- wsparcie materialne dla ubogich rodzin z dziećmi,
- wspieranie rodzin zagrożonych patologią, rodzin dysfunkcyjnych w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmocnienie i wyzwalenie zasobów tkwiących w rodzinach,
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży,
- wsparcie w ramach ustawy „Za życiem”¹⁵.

Program skierowany jest do rodzin, które są bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, znajdują się w kryzysie, są dysfunkcyjne lub zagrożone wykluczeniem społecznym.

W 2019 roku objętych pomocą społeczną było łącznie 301 rodzin, składających się z 703 osób.

Na poniższym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2019 roku korzystało średnio 145 rodzin, czyli o 14,7% rodzin mniej niż w roku 2018 oraz o 11,6% mniej niż w roku 2017.

Wykres 19. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

¹⁵ Gminny Program Wspierania Rodziny w gminie Sulmierzyce na lata 2019-2021 (Uchwała nr LXI/366/2018 Rady Gminy Sulmierzyce z dn. 13 listopada 2018 r.)

W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystało średnio 307 rodzin, w 2018 roku – 288 rodzin, natomiast w 2019 roku – 283 rodziny. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin pobierająca to świadczenie stopniowo się zmniejszała.

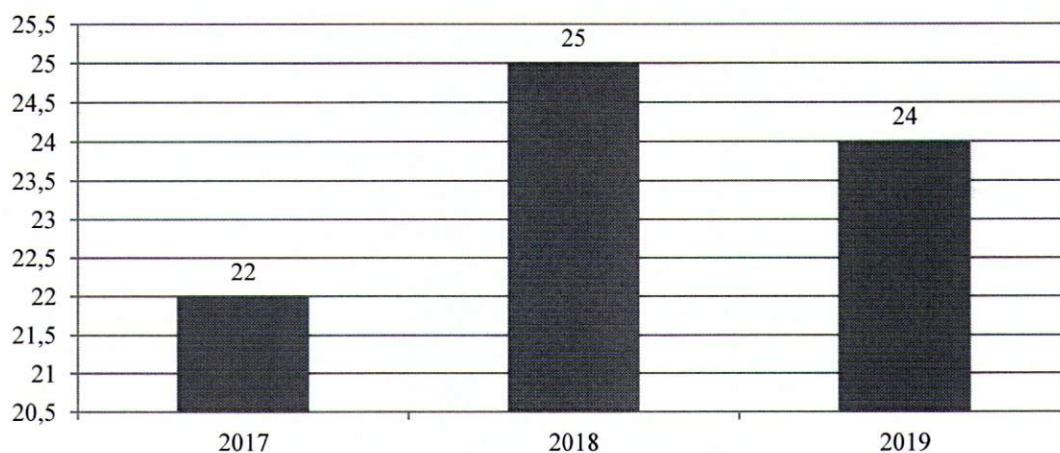
Tabela 10. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	307	288	283
kwota świadczeń (w złotych)	2 830 374,0	2 613 554,0	3 570 289,0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystały 24 osoby, co oznacza wzrost w stosunku do 2017 roku o 9,1% oraz spadek w porównaniu do 2018 roku o 4%. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 20. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019

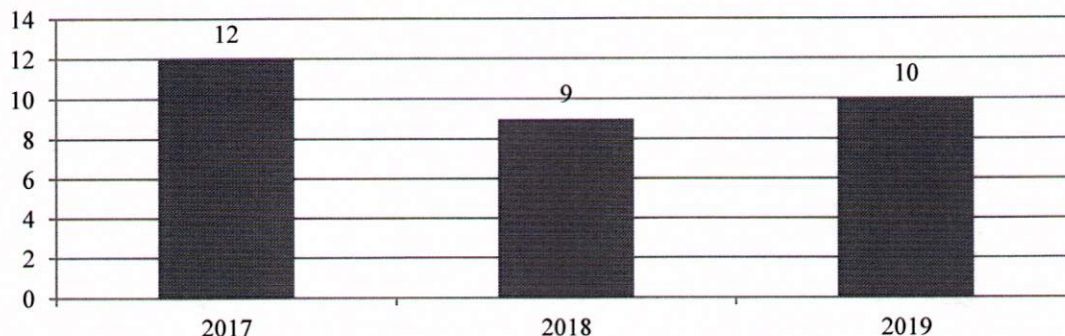

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych kształtowała się na zróżnicowanym poziomie. W 2019 roku pomoc w tym zakresie została udzielona 10 rodzinom, to o jedną rodzinę więcej w porównaniu do roku poprzedniego i o 2 mniej w stosunku do roku 2017.

Wykres 21. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019

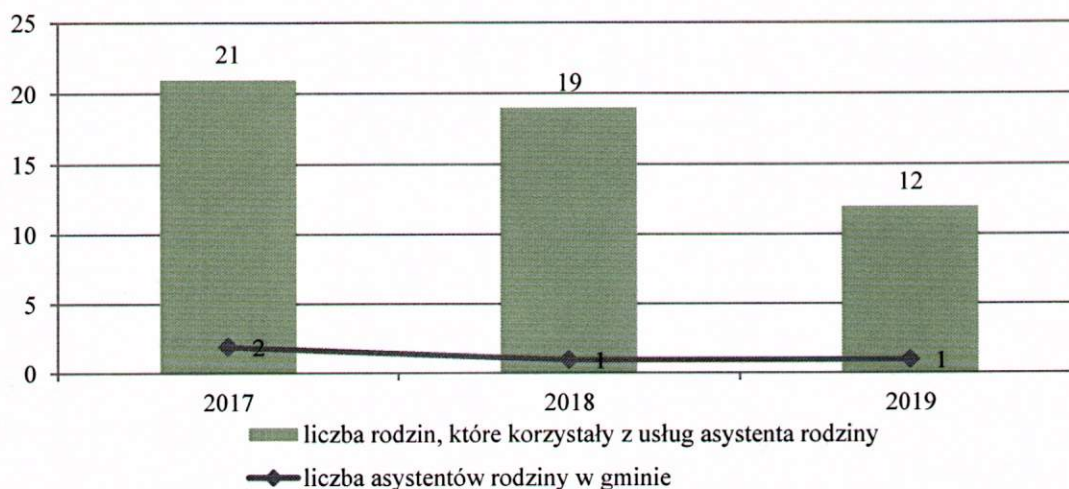

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Sulmierzycach realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W GOPS Sulmierzyce w 2019 roku w ramach realizacji ustawowego zadania zatrudniony był jeden asystent rodziny, który prowadził pracę w 12 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. W latach 2017-2019 widoczny jest spadek liczby rodzin, które skorzystały z pomocy asystenta. Dane w tym zakresie zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 22. Liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny w Gminie w latach 2017-2019

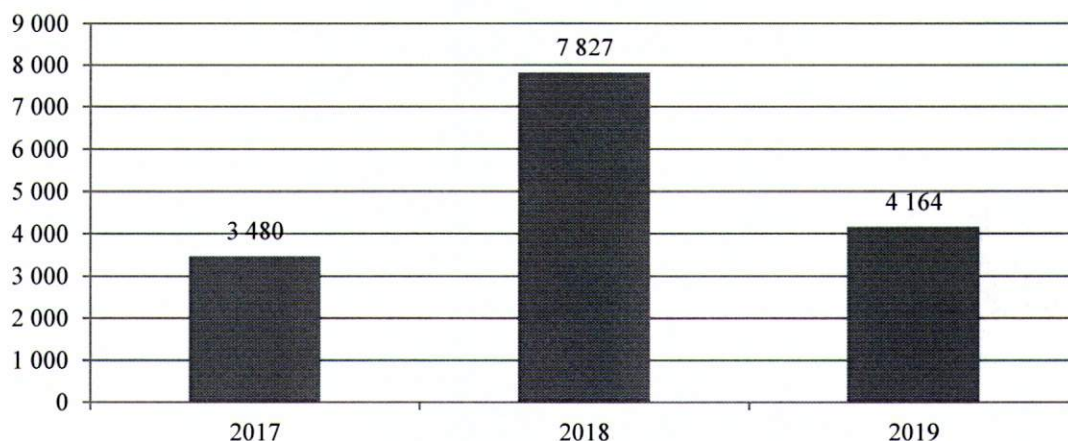
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W roku 2019 w gminie Sulmierzyce nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przewycięzaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 4 164 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 była zróżnicowana, jednak w 2018 roku kształtowała się na znacznie wyższym poziomie niż w pozostałych latach.

Wykres 23. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Gmina Sulmierzyce realizuje program wspierający rodziców, których dzieci uczęszczają do szkoły. Program „Dobry start” to wsparcie finansowe przy wydatkach związanych z wyprawką szkolną. Świadczenie to przysługuje każdej rodzinie, bez względu na dochody, raz w roku na każde dziecko w wysokości 300 zł. W 2019 roku z tego wsparcia skorzystało 361 rodzin, a łączna kwota wszystkich wypłaconych świadczeń w Gminie wyniosła 151 200,0 zł.

Osoby z gminy Sulmierzyce mogą korzystać z Programu „Karta Dużej Rodziny”, którego celem jest promocja modelu rodziny wielodzietnej oraz działań na rzecz wzmocnienia jej kondycji finansowej, wspieranie dużych rodzin, zwiększanie szans rozwojowych i życiowych oraz kształtowanie ich pozytywnego wizerunku poprzez ułatwienie im dostępu do dóbr kultury, sportu i rekreacji oraz zakupu towarów i usług.

Mieszkancki Gminy mogą również korzystać z Programu „Za Życiem”. Ma on na celu zapewnienie dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży, zapewnienie dostępu do diagnostyki prenatalnej, a także udzielenie odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla kobiety w okresie ciąży, porodu i połogu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz w sytuacji niepowodzeń położniczych¹⁶. W 2019 roku wypłacono 1 świadczenie z tego tytułu na kwotę 4 000 zł.

Gmina Sulmierzyce wprowadziła jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka. Takie wsparcie przysługuje rodzinie, w której urodziło się dziecko i spełnia ona kryteria przyznania świadczenia. Kwota tego świadczenia wynosi 1 000 zł. W 2019 roku z tego rodzaju pomocy skorzystały 34 rodziny.

Mieszkańcy Gminy mają możliwość zwrócenia się po pomoc do Poradni Życia Rodzinnego, która czynna jest w poniedziałki w godz. 14.00-17.00 w Ośrodku Zdrowia w Sulmierzycach. Działania Poradni mają na celu wsparcie osób z problemami rodzinnymi i wychowawczymi, a także prowadzenie negocjacji i mediacji z członkami rodzin, w których takie rozmowy są potrzebne.

W ramach wspierania rodziny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi służbami takimi jak: szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pajęcznie, Poradnia Życia Rodzinnego, organizacje pozarządowe oraz Samodzielny Publiczny Gminny Ośrodek Zdrowia.

W 2019 roku na terenie Gminy działały świetlice wiejskie w miejscowości Piekary, Wola Wydrzyna, Bogumiłowice, Sulmierzyce, Ostrołęka, Eligiów, Bieliki i Chorzenice. W świetlicach znajdują się gry, materiały biurowe, a także komputery, z których mogą korzystać zarówno dzieci jak i dorośli mieszkańcy.

W Gminnej Bibliotece Publicznej w Sulmierzycach prowadzony jest Klub Malucha. Spotkania odbywają się we wtorki i czwartki o godzinie 10.00. Podczas spotkań dzieci bawią się z opiekunką, prowadzone są rozmowy o książkach z najmłodszymi mieszkańcami Gminy, czytane są bajki oraz organizowane są edukacyjne gry i zabawy.

¹⁶ Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem” z dn. 4 listopada 2016 r.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży);
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem);
- **wsparcie osób z niepełnosprawnościami** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu);
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcyjności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zwiększenie ilości form wsparcia rodzin i pomoc rodzicom w nabyciu nowych umiejętności wychowawczych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Funkcjonowanie rodzin wspierających.	Liczba osób objętych pomocą rodziny wspierającej.
2	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny.
3	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.

4	Nawiązywanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
5	Organizacja spotkań, podczas których mieszkańcy mogą integrować się z rodziną.	Liczba zorganizowanych spotkań, podczas których mieszkańcy integrują się z rodziną.
6	Zapewnienie dostępności do specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w zakresie wsparcia prawnego i psychologicznego.	Liczba rodzin objętych wsparciem specjalistycznego poradnictwa.
7	Utworzenie Świetlicy Środowiskowej wspierającej lokalną społeczność w procesie wychowywania dzieci i młodzieży.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach Świetlicy Środowiskowej, liczba zajęć zorganizowanych w Świetlicy.
8	Organizacja warsztatów dla osób pracujących w obszarze rozwiązywania problemów rodzinnych.	Liczba osób pracujących w obszarze rozwiązywania problemów rodzinnych biorących udział w warsztatach.
9	Kontynuowanie funkcjonowania Poradni Życia Rodzinnego.	Liczba udzielonych porad w Poradni Życia Rodzinnego.
10	Organizacja różnych form wsparcia mających na celu zorganizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zorganizowanych formach wsparcia.
11	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej i edukacyjnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Liczba rodzin i dzieci objętych monitorowaniem.
12	Organizacja wyjazdów letnich i zimowych dla dzieci i młodzieży.	Liczba osób biorących udział w wyjazdach letnich i zimowych.
13	Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki oświatowe, NGO, PCPR.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.2. WSPARCIE OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnościami z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób z niepełnosprawnościami i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź*

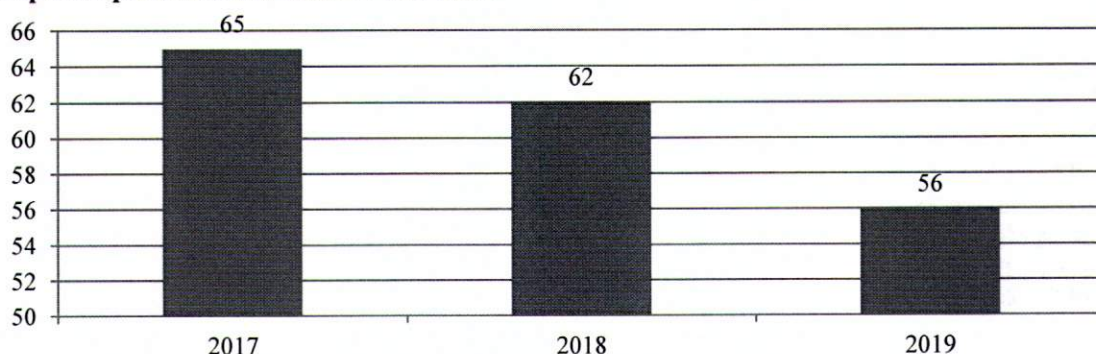
uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby z niepełnosprawnościami dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnościami tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

W 2019 roku niepełnosprawność jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na czwartym miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Z tego powodu wsparcie otrzymało 12 rodzin.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 56 rodzin. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu uległa stopniowemu zmniejszeniu. Różnica między rokiem 2017 a 2019 kształtuje się na poziomie 13,9 pp.

Wykres 24. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. W 2017 roku przyznano 217 świadczeń na łączną kwotę 33 201,0 zł, w 2018 roku liczba świadczeń zwiększyła się i wynosiła 236 na kwotę 37 239,0 zł. W 2019 roku liczba ta zmniejszyła się i kształtowała się na poziomie 193 świadczeń na kwotę 36 473,0 zł.

Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	217	236	193
kwota świadczeń (zł)	33 201,0	37 239,0	36 473,0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 zwiększyła się liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności w porównaniu do roku poprzedniego. W 2017 roku przyznano 478 świadczeń, w 2018 roku – 423, natomiast w 2019 roku – 436. Różnica pomiędzy 2018 rokiem, a 2019 rokiem kształtuje się na poziomie 13 świadczeń - oznacza to wzrost o 3%.

Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	478	423	436
kwota świadczeń (zł)	73 134,0	66 856,0	82 607,0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2017 roku przyznano 255 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2018 roku – 243 świadczenia, natomiast w 2019 roku – 267. Oznacza to wzrost w porównaniu do lat poprzednich – do roku 2017 o 4,7%, natomiast do roku 2018 o 9,9%.

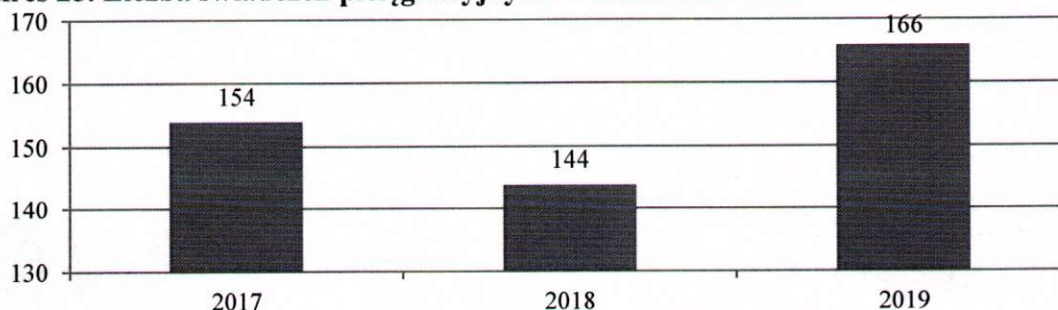
Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	255	243	267
kwota świadczeń (zł)	39 015,0	38 467,0	50 685,0

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku udzielono 166 świadczeń pielęgnacyjnych (przysługujących osobom, które nie podejmują lub rezygnują z pracy w celu opiekania się osobą z orzeczeniem o niepełnosprawności), w roku 2018 – 144, natomiast w 2017 roku przyznano 154 świadczenia. Na przestrzeni analizowanych lat liczba przyznanych świadczeń z wyżej wymienionego powodu kształtowała się na zróżnicowanym poziomie.

Wykres 25. Liczba świadczeń pielęgnacyjnych w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnościami ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- wykluczenie społeczne osób z niepełnosprawnościami.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Wsparcie osób z niepełnosprawnościami” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób z niepełnosprawnościami oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zwiększenie dostępu do usług dla osób z niepełnosprawnościami oraz stworzenie warunków do integracji w społeczności lokalnej osób z niepełnosprawnościami.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Wspieranie osób z niepełnosprawnościami w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania.	Liczba działań mających na celu wsparcie osób z niepełnosprawnościami w likwidacji barier.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY SULMIERZYCE NA LATA 2021-2027

2	Nawiązywanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
3	Promowanie i zachęcanie do wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnościami.	Liczba działań mających na celu promocje wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnościami.
4	Działania mające na celu zwiększenie aktywności osób z niepełnosprawnościami na rynku pracy poprzez wspieranie realizacji zawodowej w miejscach pracy chronionej oraz na otwartym rynku pracy.	Liczba działań zmierzających do zwiększenia aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
5	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób z niepełnosprawnościami – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych pomocą materialną i niematerialną.
6	Organizacja spotkań do integracji społecznej osób z niepełnosprawnościami poprzez organizację wydarzeń kulturalnych.	Liczba zorganizowanych spotkań integracyjnych.
7	Rozwój procesu wczesnej interwencji, rozpoznawania i leczenia dzieci z niepełnosprawnościami oraz zagrożonych niepełnosprawnością.	Liczba dzieci objętych procesem wczesnego wspomaganie rozwoju.
8	Udzielenie pomocy materialnej na zakup sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.	Liczba osób którym została przyznana pomoc materialna.
9	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami.	Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług opiekuńczych.
10	Uświadamianie społeczności o problemach i potrzebach osób z niepełnosprawnościami poprzez działania edukacyjne.	Liczba zorganizowanych działań edukacyjnych podnoszących świadomość mieszkańców odnośnie problemów i potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
11	Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób z niepełnosprawnościami.	Liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.
12	Dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.	Liczba działań zmierzających do dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	PCPR, placówki zdrowia, NGO, placówki oświatowe, PUP.	Środki własne, budżet państwa, PFRON, środki europejskie.

1.3. ZDROWIE PSYCHICZNE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁷.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

W latach 2017-2019 żaden z mieszkańców nie korzystał z usług poradnictwa specjalistycznego z powodu zaburzeń psychicznych w gminie Sulmierzyce.

Mieszkańcy Gminy mogą otrzymać pomoc i wsparcie z zakresu zdrowia psychicznego w Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Pajęcznie, która ma szeroki zakres usług. Poradnia prowadzi działalność diagnostyczną, profilaktyczną i wychowawczą skierowaną do uczniów oraz psychoedukacyjną dla rodziców.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi.

¹⁷ www.psychiatriapolska.pl

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przezwyciężane we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego,
- aktywność i integracja społeczna seniorów – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego,
- ubóstwo – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej,
- zdrowie – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia,
- przemoc i uzależnienia – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Uświadomienie mieszkańców Gminy na temat zdrowia psychicznego oraz umożliwienie dostępu do pomocy specjalistycznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Lp.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kontynuowanie współpracy z Powiatową Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Pajęcznie.	Liczba prowadzonych działań na rzecz współpracy z Powiatową Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Pajęcznie.

2	Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolu i szkole.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
3	Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.
4	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.
5	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, PCPR, PUP.	Środki własne, środki pozyskane z Unii Europejskiej.

1.4. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ HAZARDU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁸. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około

¹⁸ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynikają między innymi z przyjętego uchwałą nr XIX/121/20 Rady Gminy Sulmierzyce z dnia 22 stycznia 2020 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Sulmierzyce na rok 2020*.

Celem głównym Programu jest zmniejszenie szkodliwości picia alkoholu na terenie gminy Sulmierzyce. Do celów szczegółowych jakie zostały określone w Programie należy:

- zmniejszenie ilości nowych przypadków uzależnienia poprzez rozszerzenie informacji o szkodliwości spożywania alkoholu,
- zmniejszenie ilości i dolegliwości alkoholowych prowadzących do zaburzeń życia rodzinnego,
- zmniejszenie udziału osób nietrzeźwych wśród przyczyn naruszenia prawa i porządku publicznego,
- promowanie postaw społecznych ważnych dla profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- motywowanie i kierowanie na leczenie,
- zmniejszenie ilości alkoholu spożywanego przez młodzież,
- zmniejszenie ilości wypadków oraz strat ekonomicznych spowodowanych nietrzeźwością w miejscu pracy,
- zmniejszenie rozmiarów naruszeń prawa na rynku alkoholowym,
- tworzenie bazy materiałowej, organizacyjnej i merytorycznej dla realizacji Programu¹⁹.

Czynności mające na celu wsparcie i inspirowanie różnych podmiotów działających w obszarze uzależnień od narkotyków zostały zawarte w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Sulmierzyce na lata 2019-2021*, który został przyjęty uchwałą nr IV/24/19 z dn. 25 stycznia 2019 r. W Programie określono takie cele jak:

- podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat problemów związanych z używaniem środków psychoaktywnych i możliwości zapobiegania zjawisku,

¹⁹ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Sulmierzyce na rok 2020 (uchwała nr XIX/121/20 Rady Gminy Sulmierzyce z dnia 22 stycznia 2020 roku).

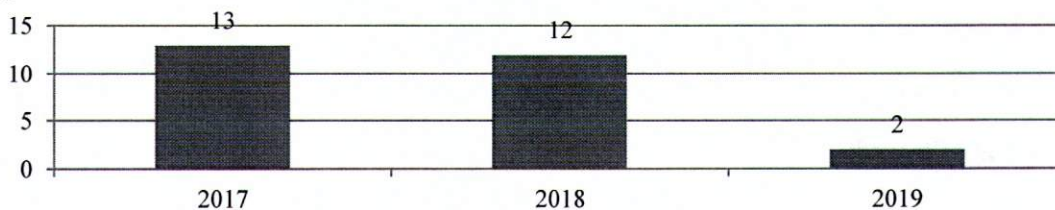
- udzielenie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej oraz prowadzenie działalności informacyjnej,
- organizowanie i prowadzenie na terenie placówek oświatowych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży z udziałem grup rodzicielskich, promowanie zdrowego stylu życia, prowadzenie programów edukacyjnych, konkursów, olimpiad,
- doskonalenie grup zawodowych zaangażowanych w problematykę narkomanii poprzez organizację szkoleń, wymianę doświadczeń, zwiększenie ilości kompetentnych realizatorów programów profilaktycznych,
- ułatwienie osobom uzależnionym i ich rodzinom korzystania z różnych form pomocy społecznej, wspieranie zatrudnienia socjalnego²⁰.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie mieszkańcy gminy Sulmierzyce mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

W latach 2017-2019 zauważalny jest spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu. W 2019 roku tylko dwie rodziny zwróciły się o pomoc do GOPS z tego powodu – to o 84,6% mniej niż w 2017 roku. Na przełomie analizowanych lat tylko jednej rodzinie udzielono pomocy z powodu narkomanii i było to w 2018 roku.

Wykres 26. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

²⁰ Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Sulmierzyce na lata 2019-2021 (uchwała nr IV/24/19 Rady Gminy Sulmierzyce z dn. 25 stycznia 2019 r.)

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Sulmierzyce, w ramach przysługujących jej uprawnień, działania.

Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 6 członków. W 2019 roku przeprowadzili oni rozmowę z 19 osobami uzależnionymi od alkoholu. W omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec dwóch osób oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec dwóch osób. Dane dotyczące działań GKRPA w gminie Sulmierzyce podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Sulmierzyce wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	21	20	19
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	45	41	29
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	9	8	2
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	9	6	2

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W latach 2017-2019 w gminie Sulmierzyce nie działał Punkt Konsultacyjno-Informacyjny.

Na terenie gminy Sulmierzyce nie funkcjonuje żadna samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), ani samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon), nie ma także grupy wsparcia dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. W 2019 roku nie zostały przeprowadzone żadne programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN.

W 2019 roku na terenie Gminy przeprowadzono działania niebędące ustrukturyzowanymi programami profilaktycznymi. W spektaklach wzięło udział 136 osób, w jednorazowych prelekcjach 150 mieszkańców, natomiast w konkursach (plastycznych,

literackich, muzycznych) – 50. W omawianym roku zorganizowano również szkolenia i warsztaty dla rodziców z zakresu profilaktyki problemowej, w których uczestniczyło 110 mieszkańców.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy Sulmierzyce wyniosła łącznie 4 850 440,0 zł, w tym 2 137 353,0 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 350 021,0 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 2 363 066,0 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do roku poprzedniego, w omawianym roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa znacznemu wzrostowi tj. o 39,4%.

Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Sulmierzyce alkoholu w latach 2017-2019

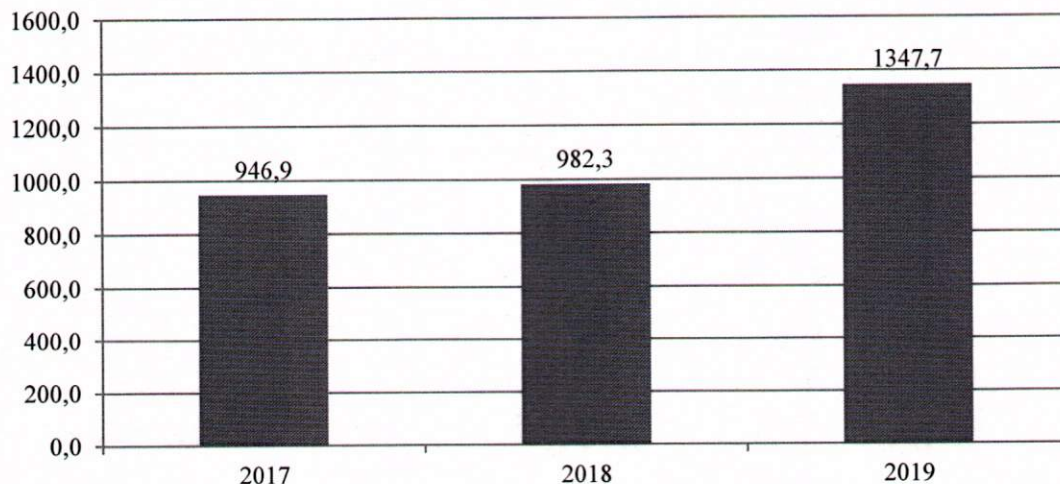

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku wartość sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia kształtowała się na poziomie 1 347,7 zł, w 2018 – 982,3 zł, natomiast w 2017 roku 946,9 zł. Porównując rok 2019 z rokiem 2018 wartość ta wzrosła aż o 365,4 zł.

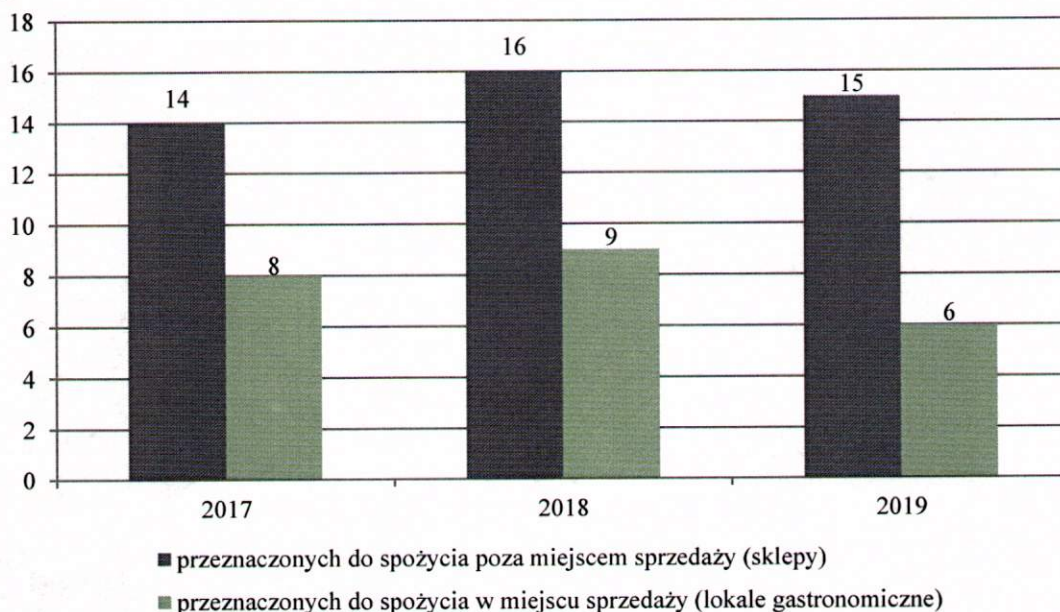
Wykres 27. Wartość sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia na terenie gminy Sulmierzyce w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku na terenie gminy Sulmierzyce znajdowało się łącznie 21 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 15 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 6 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). W analizowanym roku zmniejszyła się liczba zarówno sklepów sprzedających alkohol jak i lokali gastronomicznych w Gminie.

Wykres 28. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Sulmierzyce na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień;
- wzrost wartości sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca w ostatnim roku.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,
- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zwiększenie dostępu dla osób i rodzin z problemem uzależnienia do pomocy terapeutycznej.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień w Gminie.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.
2	Organizowanie na terenie Gminy grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych od alkoholu (AA), dorosłych dzieci alkoholików (DDA) oraz osób współuzależnionych.	Liczba członków grup samopomocowych funkcjonujących na terenie Gminy.
3	Otwarcie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Liczba udzielonych porad dla osób uzależnionych i ich rodzin.
4	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.
5	Kierowanie osób potrzebujących pomocy do wyspecjalizowanych placówek leczenia uzależnień.	Liczba osób skierowanych do wyspecjalizowanych placówek.
6	Udzielanie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia po przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna.
7	Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
8	Kierowanie do sądu wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.	Liczba wniosków skierowanych do sądu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	UG, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 2

Tworzenie systemu profilaktyki i wsparcia postaw abstynenckich wśród dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zwiększenie dostępności do form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą środowiskową i socjoterapeutyczną.
2	Prowadzenie zajęć w szkołach na temat zdrowego stylu życia oraz zdrowego odżywiania.	Liczba przeprowadzonych zajęć dla dzieci i młodzieży.
3	Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.
4	Realizacja szkoleń dla właścicieli lokali i sprzedawców w napojów alkoholowych na terenie Gminy.	Liczba uczestników biorących udział w szkoleniu.
5	Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym.	Liczba działań mających na celu monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu.
6	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
7	Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA, placówki oświatowe.	NGO, UG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 3

Zwiększenie świadomości mieszkańców Gminy o szkodliwości i zagrożeniach wynikających ze spożywania alkoholu oraz o dostępnych formach pomocy w przypadku uzależnień.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych
2	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.
3	Prowadzenie warsztatów i szkoleń dla kadry pomocy społecznej i pracowników placówek oświatowych o tematyce przeciwdziałania uzależnieniom.	Liczba przeprowadzonych warsztatów i szkoleń dla kadry pomocy społecznej i pracowników oświatowych.
4	Upowszechnianie materiałów promujących zdrowy styl życia bez nałogów.	Liczba rozpowszechnionych materiałów.
5	Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców Gminy mających na celu uświadomienie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych oraz liczba uczestników.
6	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Gminy w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, wykłady, czy też kampanie profilaktyczne.	Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	NGO, UG, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Sulmierzyce zajmuje się Gminny Zespół Interdyscyplinarny. W skład ZI wchodzi przedstawiciele:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Komendy Powiatowej Policji,
- Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Oświaty,
- Ochrony Zdrowia,
- Kuratorskiej Służby Sądowej.

W latach 2017-2019 liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego była jednakowa i kształtowała się na poziomie 4 spotkań rocznie.

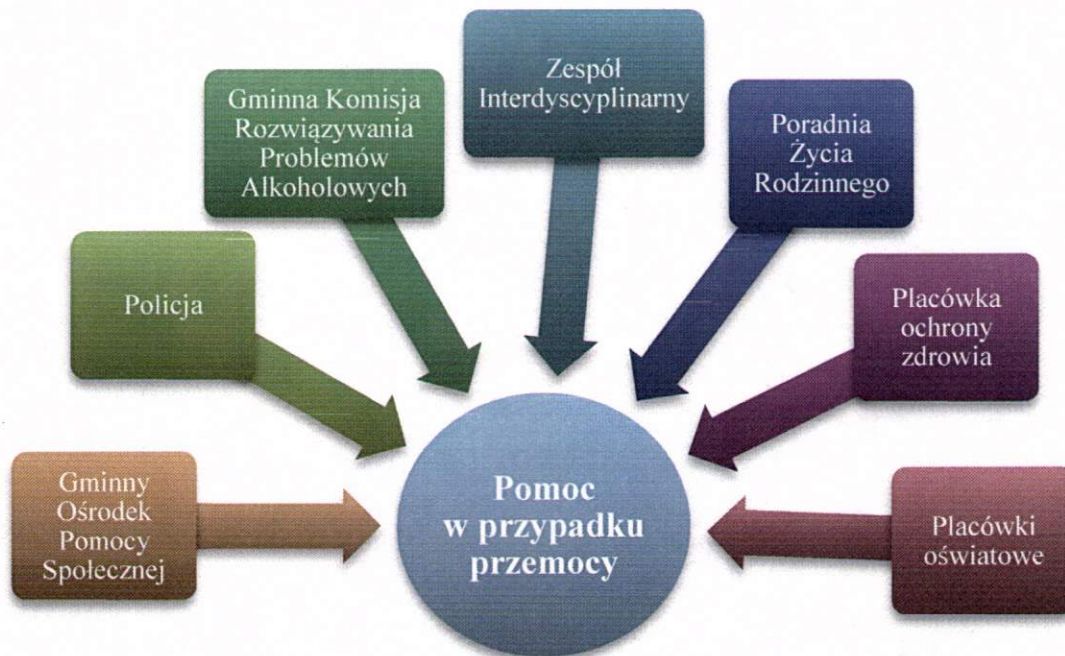
Tabela 15. Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Sulmierzyce mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020* przyjętym uchwałą nr XXXIX/302/2014 Rady Gminy Sulmierzyce w dn. 27 stycznia 2014r. Celem głównym Programu jest „przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz zwiększenie dostępności i skuteczności pomocy dla rodzin, w których stosowana jest przemoc”. Do celów szczegółowych zawartych w Programie należą:

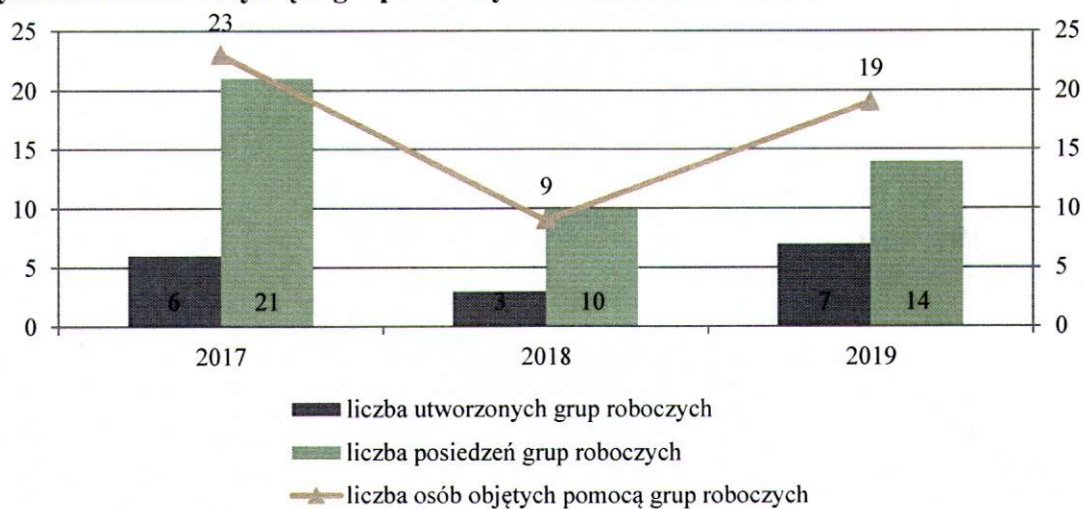
1. zwiększenie wiedzy mieszkańców na temat przemocy w rodzinie,
2. wzrost liczby przeszkolonych osób przygotowywanych do pomagania rodzinie z problemem przemocy,
3. spadek liczby przypadków przemocy,
4. spadek liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie,
5. stała edukacja środowiska lokalnego poprzez: ulotki, broszury, festyny itp.
6. wzrost, a potem spadek liczby i osób zgłaszających się po pomoc do placówek służby zdrowia, pomocy społecznej czy policji²¹.

²¹ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 przyjęty uchwałą nr XXXIX/302/2014 Rady Gminy Sulmierzyce w dn. 27 stycznia 2014r.

W 2019 roku powołano 7 grup roboczych, które spotkały się 14 razy. W porównaniu do roku 2018 nastąpił wzrost liczby powołanych grup roboczych oraz liczby posiedzeń, jednocześnie wzrosła liczba osób objętych pomocą grup roboczych.

Wykres 29. Dane dotyczące grup roboczych w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za 2017, 2018 i 2019 rok

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w gminie Sulmierzyce w latach 2017-2019 przedstawione zostały w tabeli poniżej. W 2019 roku wszczęto 3 procedury „Niebieskie Karty”, co oznacza spadek w porównaniu do roku 2017 o 25%. W omawianym roku zakończono natomiast 2 procedury „Niebieskie Karty”, czyli tyle samo co w roku ubiegłym i o 66,7% mniej niż w 2017 roku.

Tabela 16. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019

Wskaźnik	Liczba rodzin		
	2017	2018	2019
Sporządzone formularze „Niebieska Karta – A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę	4	3	3
Sporządzone formularze „Niebieska Karta – C” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	5	3	6
Sporządzone formularze „Niebieska Karta – D” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	5	3	6
Rodziny wobec, których zakończono procedurę „Niebieskie Karty”	6	2	2

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- występowanie na terenie Gminy problemu przemocy,
- wzrost liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty”.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową,

co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.

- **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.
- **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskują wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.
- **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Podniesienie poziomu świadomości wspólnoty Gminy na temat przyczyn i skutków przemocy domowej oraz stworzenie systemu, który zwalcza i zapobiega powstawaniu tego problemu.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
2	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych.
3	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY SULMIERZYCE NA LATA 2021-2027

4	Prowadzenie zajęć w szkołach mających na celu uświadomienie dzieci i młodzieży o negatywnych skutkach stosowania przemocy.	Liczba przeprowadzonych zajęć w szkołach.
5	Organizacja warsztatów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w warsztatach.
6	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej.
7	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UG, KPP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2

Poprawienie dostępu do pomocy i wsparcia dla osób i rodzin zmagających się z problemem przemocy.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Pomoc w formie grupowych form wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.	Liczba osób dotkniętych przemocą, objętych grupową formą wsparcia.
2	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym i stosującym przemoc, w postaci konsultacji w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.	Liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
3	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
4	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.

5	Kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba osób stosujących przemoc, skierowanych do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych.
6	Rozpowszechnianie informacji na temat przeciwdziałania przemocy i udostępnienie ich w Internecie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
7	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UG, KPP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

1.6. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

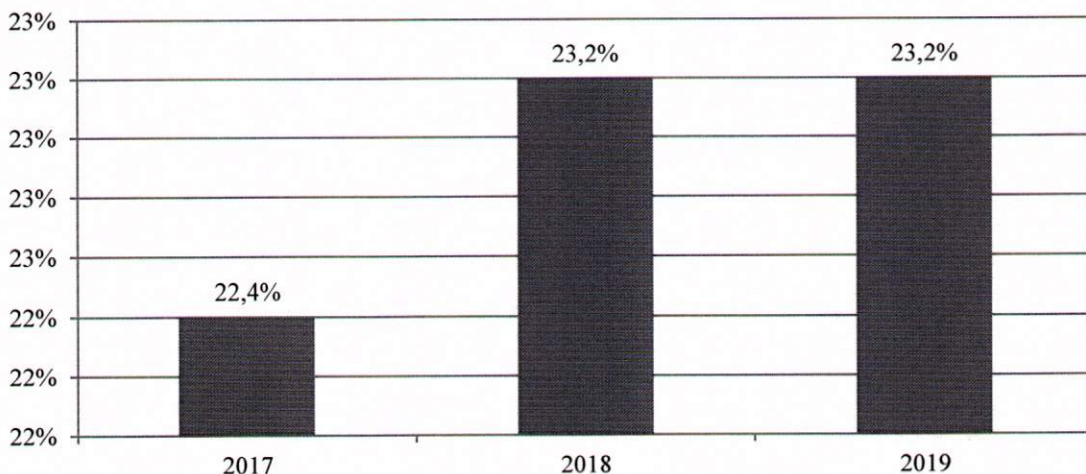
Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć niewielki wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 23,2% wszystkich mieszkańców gminy Sulmierzyce, co oznacza wzrost w stosunku do 2017 roku o 0,8 pp.

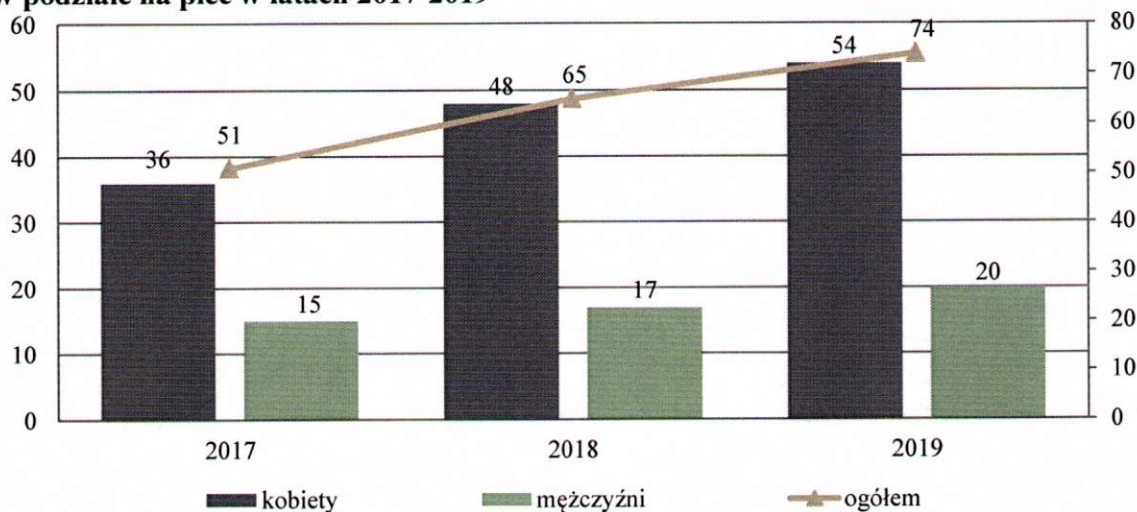
Wykres 30. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2019 roku - 74. W analizowanym roku wystąpiła znacząca różnica w liczbie osób korzystających ze wsparcia GOPS ze względu na płeć (kobiety – 54, mężczyźni – 20). W roku przedmiotowym ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do 2017 roku zwiększyła się o 50%.

Wykres 31. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019

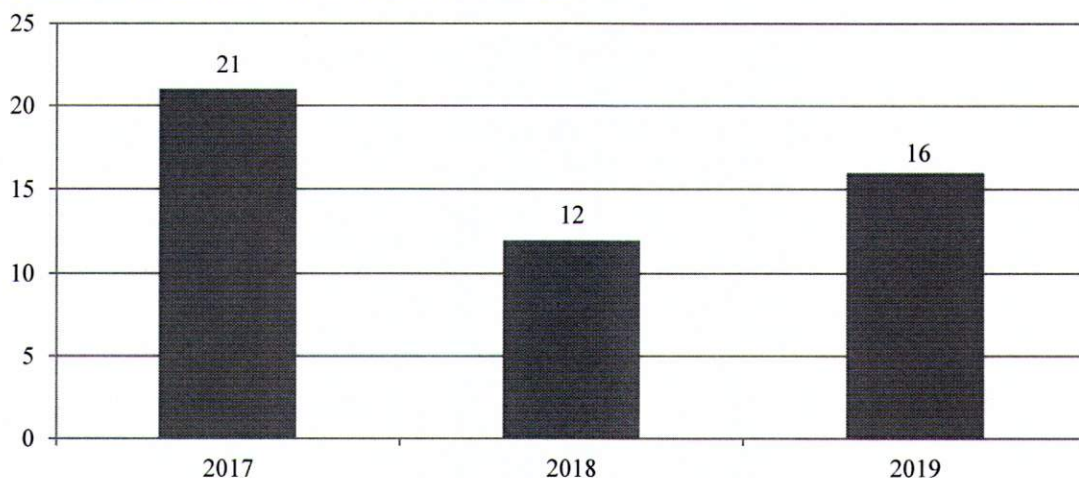

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

W 2019 roku udzielonych zostało 16 świadczeń mieszkańcom Gminy, którzy ukończyli 75 lat. W porównaniu do roku poprzedniego dostrzegalny jest wzrost liczby przyznanych świadczeń w tym zakresie o 4, natomiast w porównaniu do 2017 roku nastąpił spadek na poziomie 23,8%.

Wykres 32. Zasilki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2019 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego, o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie²².

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2019 roku, poniósł odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej 13 mieszkańców, na łączną kwotę 306 344,0 zł. Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019 znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 17. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób	10	13	13
kwota świadczeń (zł)	256 749	249 778	306 344

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

²² Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876).

W 2020 roku w Gminie zaczął funkcjonować Klub „Senior+”, do którego mogą uczęszczać mieszkańcy powyżej 60 roku życia. Klub powstał w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020. Klub mieści się w dawnym budynku biblioteki gminnej przy ul. Strażackiej 2 w Sulmierzycach. Uczestnicy Klubu mogą korzystać z zajęć o charakterze kulturalnym, rekreacyjnym i towarzyskim, a także mają możliwość rozwijania swoich pasji i zainteresowań.

Gminna Biblioteka Publiczna dostosowuje swoją ofertę do osób starszych, tak aby zaspokoić potrzeby i oczekiwania seniorów. Mieszkańcy gminy Sulmierzyce mogą korzystać z „Książki na telefon”, która skierowana jest do osób chorych, starszych i z niepełnosprawnościami. Dzięki takiej możliwości osoby mające problem z poruszaniem się mają zapewniony dostęp do księgozbioru Biblioteki²³.

Na terenie Gminy działają Koła Gospodyń Wiejskich w Piekarach oraz Sulmierzycach. Zrzeszają one osoby aktywne i chcące rozwijać swoje pasje, działające na rzecz Gminy, a także utrwalające miejscowe tradycje i kulturę. Działalność KGW ma na celu także wsparcie rodzin wiejskich oraz integrację międzypokoleniową.

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych oraz stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności,
- wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej.

■ Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- **wsparcie osób z niepełnosprawnościami** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;

²³ <http://www.gbpsulmierzyce.pl/>

- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współudziale z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług.
- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej.
- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Stworzenie polityki lokalnej nastawionej na aktywizację zawodową i obywatelską osób starszych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych.
2	Organizacja zajęć ruchowych dla seniorów z użyciem sprzętu siłowni zewnętrznych.	Liczba zorganizowanych zajęć ruchowych dla seniorów.
3	Organizacja zajęć rozwijających zdolności seniorów.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach.
4	Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Liczba przeprowadzonych diagnoz.
5	Wspieranie działalności Klubu Seniora w Gminie.	Liczba podjętych działań mających na celu wsparcie Klubu Seniora.
6	Organizacja zajęć edukacyjno-informacyjnych mających na celu przedstawienie pozytywnego wizerunku osoby starszej wśród dzieci i młodzieży.	Liczba zorganizowanych zajęć dla dzieci i młodzieży.
7	Edukacja oraz promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród osób starszych.	Liczba uczestników działań edukacyjnych.
8	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.

9	Rozpowszechnianie informacji o dostępnych usługach przeznaczonych dla seniorów poprzez rozdawanie ulotek i prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców informacji przydatnych dla seniorów.
---	---	---

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG, Klub Seniora.	NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 2

Ułatwienie dostępu do usług przeznaczonych dla osób starszych oraz rozwój tych usług w celu podwyższenia jakości życia seniorów.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań.
2	Udzielanie wsparcia materialnego i niematerialnego osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta wsparciem materialnym i niematerialnym.
3	Prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/przeprowadzonych warsztatów.
4	Podniesienie dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
5	Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.
6	Prowadzenie mieszkań chronionych adresowanych do osób starszych.	Liczba funkcjonujących mieszkań chronionych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, Klub Seniora, KPP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

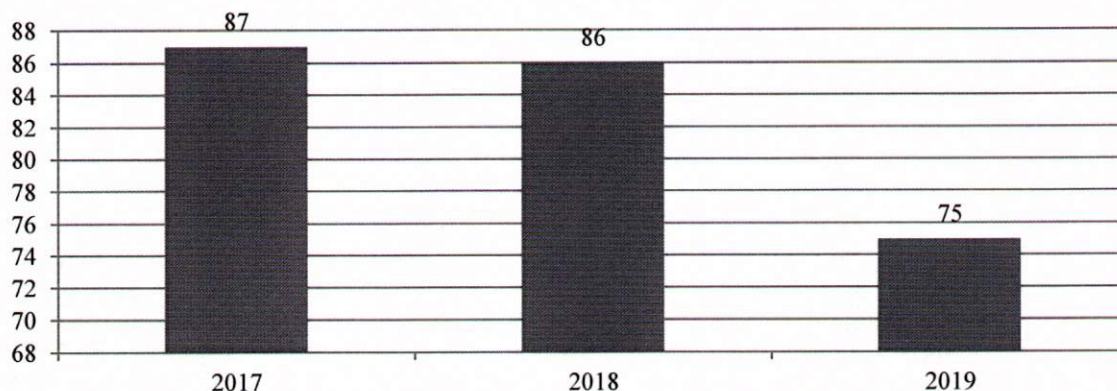
Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2019 roku bezrobocie znajdowało się na trzecim miejscu jako powód udzielania pomocy i wsparcia rodzinom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulmierzycach.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 75. Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu.

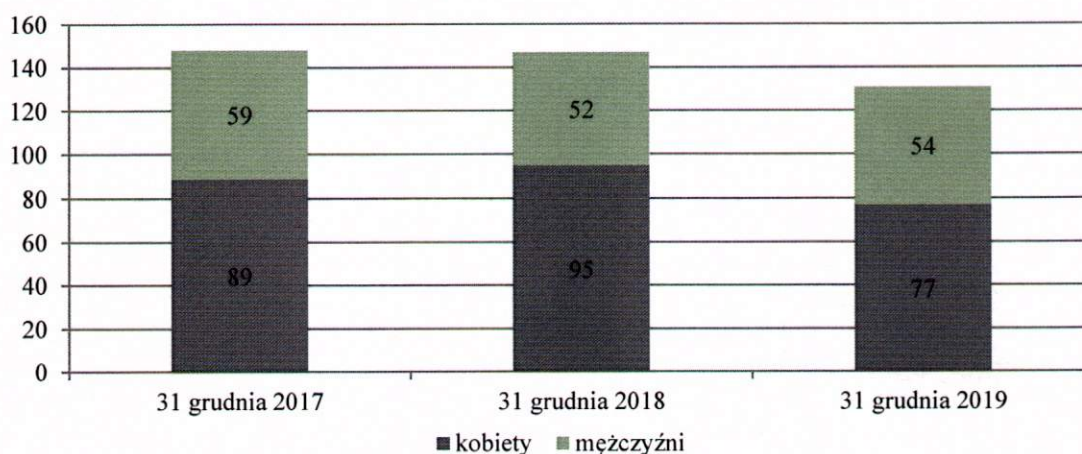
Wykres 33. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pajęcznie zarejestrowanych było łącznie 131 osób. Oznacza to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 10,9%, natomiast w porównaniu do roku 2017 o 11,5%. W analizowanych latach pod względem płci widoczna była znacząca dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet było dużo więcej niż mężczyzn. W 2019 roku liczba kobiet zarejestrowanych w PUP wynosiła 77, natomiast liczba mężczyzn - 54.

Wykres 34. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pajęcznie z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2017 roku nastąpił spadek udziału osób powyżej 50 roku życia w porównaniu do ogółu zarejestrowanych o 8 pp., natomiast liczba osób do 25 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy była na takim samym poziomie.

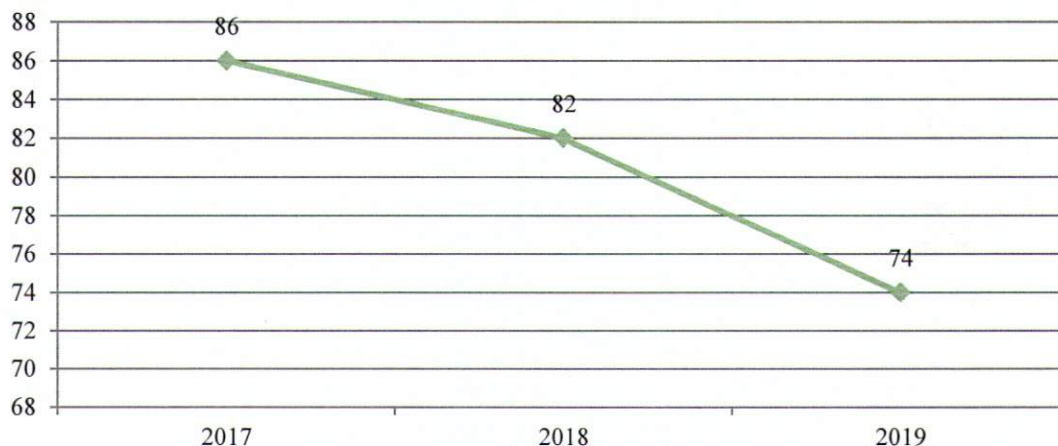
Tabela 18. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Sulmierzyce w latach 2017-2019 z podziałem na wiek

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	148	100	147	100	131	100
do 25 roku życia	21	14	21	14	19	14
powyżej 50 roku życia	40	27	39	26	40	19

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ świadczy albo o braku chęci podjęcia pracy albo o braku możliwości podjęcia zatrudnienia. Według danych pod koniec 2019 roku osoby pozostające bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy stanowiły 56,5% wszystkich bezrobotnych mieszkańców Gminy i było to o 0,7 pp. więcej niż w roku poprzedzającym (w 2018 roku osoby te stanowiły 55,8% ogółu, natomiast w 2017 roku – 58,1%). Szczegółowe dane dotyczące liczby osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy przedstawia poniższy wykres.

Wykres 35. Liczba osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP z gminy Sulmierzyce w latach 2017-2019

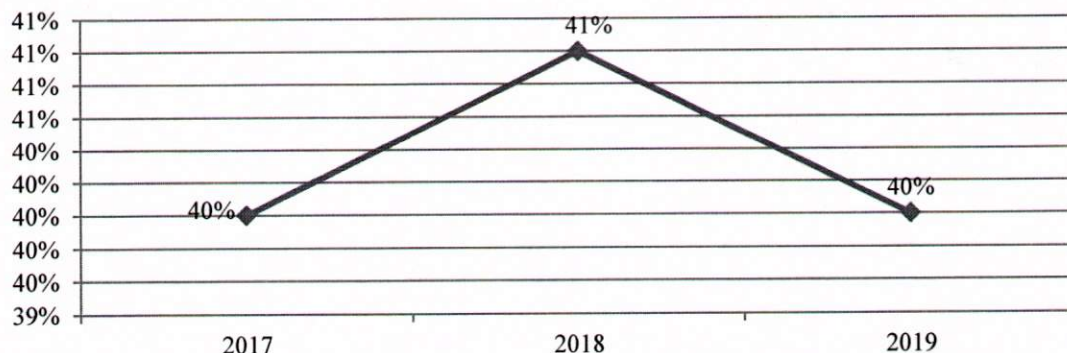
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. Na przestrzeni lat 2017-2019 wartość wskaźnika utrzymywała się na wysokim poziomie. W 2017 roku osiągnął on wartość 40%, w 2018 roku zwiększył się o 1 pp., natomiast w 2019 roku ponownie kształtował się na poziomie 40%.

Wykres 36. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2019 rok

Mieszkańcy gminy Sulmierzyce korzystają z pomocy Powiatowego Urzędu Pracy w kierunku rozwoju zatrudnienia. W 2019 roku bezrobotni w wieku 30 lat lub więcej (w tym także osoby z niepełnosprawnościami) zamieszkujący gminę Sulmierzyce mogli wziąć udział w projekcie „Aktywizacja osób po 29. roku życia pozostających bez pracy w powiecie pajęczańskim (V)” realizowanym przez Powiatowy Urząd Pracy w Pajęcznie. W ramach przedsięwzięcia uczestnicy mogli skorzystać z poradnictwa zawodowego, mieli możliwość odbycia stażu, otrzymać jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej lub być zatrudnieni w ramach prac inwentaryzacyjnych. Kolejny program jaki był realizowany w Urzędzie Pracy w Pajęcznie w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 to „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie pajęczańskim (IV)”, który skierowany był do osób zarejestrowanych jako bezrobotne w wieku 18-29 lat. Uczestnicy objęci byli poradnictwem zawodowym/pośrednictwem pracy, mieli możliwość odbycia stażu, mogli otrzymać bon na zasiedlenie czy otrzymać jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- znaczny udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych;
- wysoka wartość wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;
- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- **wsparcie osób z niepełnosprawnościami** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób z niepełnosprawnościami;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zwiększenie szans na podjęcie pracy przez osoby bezrobotne poprzez podnoszenie ich kompetencji zawodowych i aktywizację społeczną.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.
2	Działania mające na celu aktywizację zawodową kobiet.	Liczba podjętych działań w celu aktywizacji zawodowej kobiet.
3	Organizacja szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania wsparcia finansowego na rozpoczęcie lub rozwój prowadzonej działalności gospodarczej.	Liczba osób objętych szkoleniami i poradnictwem.
4	Współpraca gminy Sulmierzyce z Powiatowym Urzędem Pracy oraz lokalnymi pracodawcami w zakresie zwiększania aktywności zawodowej wśród osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań w ramach współpracy poszczególnych instytucji.
5	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.
6	Objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	Liczba rodzin dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną.
7	Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznych placówkach umożliwiająca szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w publicznych placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3.
8	Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.
9	Stworzenie odpowiedniej oferty reklamującej gminę Sulmierzyce w celu pozyskania inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.	Liczba pozyskanych przedsiębiorców.
10	Budowanie i wzmacnianie kompetencji oraz zachowań społecznych u osób i rodzin z problemem bezrobocia.	Liczba osób objętych programem wsparcia.
11	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób biorących w nich udział.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
PUP, UG.	NGO, GOPS, placówki oświatowe, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

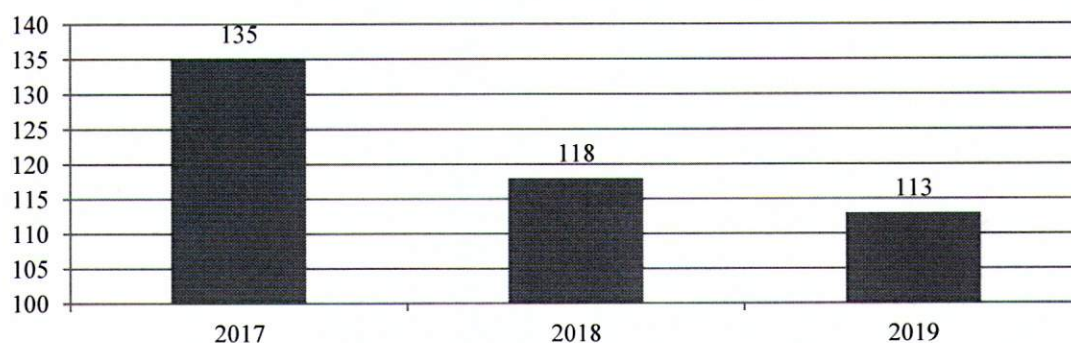
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2019 roku ubóstwo znajdowało się na drugim miejscu jako powód udzielania pomocy i wsparcia rodzinom przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulmierzycach.

Dane źródłowe pokazują, że w latach 2017-2019 liczba rodzin, które otrzymały pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa systematycznie zmniejszała się. W 2019 roku z pomocy GOPS z powodu ubóstwa skorzystało 113 rodzin, to o 16,3% mniej niż w 2017 roku i jednocześnie o 4,2% mniej niż w 2018 roku.

Wykres 37. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 16 osób, tj. tyle samo co w 2018 roku i o 15,8% mniej w stosunku do 2017 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 84 – co oznacza spadek o 2,3% w stosunku do roku 2018 i 6,7% w stosunku do roku 2017. Zasiłki celowe pobierało natomiast 196 osób i jest to wzrost o 1% w porównaniu do 2018 roku oraz o 5,4% w porównaniu do 2017 roku.

Tabela 19. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe, okresowe oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

rodzaj zasiłku	2017		2018		2019	
	liczba osób	kwota świadczeń (zł)	liczba osób	kwota świadczeń (zł)	liczba osób	kwota świadczeń (zł)
zasiłek stały	19	83 052	16	76 638	16	85 352
zasiłek okresowy	90	121 216	86	119 539	84	128 711
zasiłek celowy	186	168 575	194	223 395	196	226 983

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

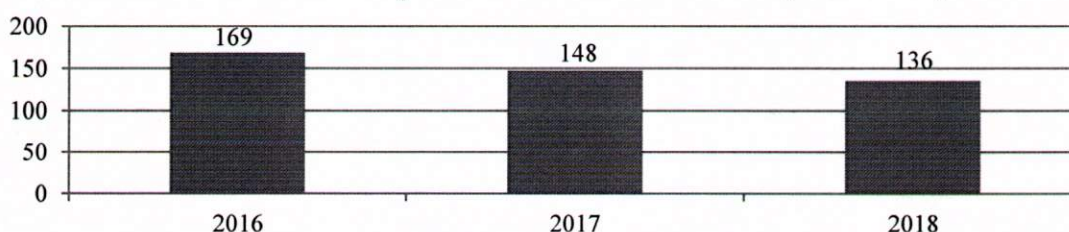
Mieszkańcy gminy Sulmierzyce korzystali z programu finansowanego w zakresie dożywiania – „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014–2020. Głównym celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób z niepełnosprawnościami. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych²⁴.

Program jest finansowany ze środków własnych Gminy, a także dotacji z budżetu państwa w ramach dofinansowania Programu.

W roku 2018 z posiłku w ramach Programu skorzystało 136 osób. W porównaniu do roku 2017 liczba korzystających z danego świadczenia zmniejszyła się o 12 osoby. Względem roku 2016 - uległa spadkowi o 19,5%.

Wykres 38. Świadczenia niepieniężne przyznane w ramach wieloletniego programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 (liczba osób)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017 i 2018 rok

²⁴ www.gov.pl/web/rodzina

15 października 2018 roku ustanowiony został Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. Program skierowany jest do dzieci, uczniów i młodzieży, a także osób starszych, chorych lub z niepełnosprawnościami i samotnych. Program przewiduje udzielenie pomocy w jednej z trzech form:

- posiłek,
- świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności,
- świadczenie rzeczowe w postaci produktów żywnościowych.

Ponadto celem Programu jest wzmocnienie opiekuńczej funkcji szkoły podstawowej poprzez tworzenie warunków umożliwiających spożywanie przez uczniów posiłku w trakcie pobytu w szkole²⁵. W 2019 roku w gminie Sulmierzyce świadczenie w formie posiłku otrzymało 121 osób i przeznaczono na to kwotę 46 438 zł.

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2019 roku świadczenie pieniężne w formie dotatków mieszkaniowych otrzymało 9 gospodarstw domowych – to o jedno więcej niż w 2018 roku i o dwa więcej w porównaniu do roku 2017. W omawianym roku kwota świadczeń kształtowała się na poziomie 11 923 zł.

Tabela 20. Liczba gospodarstw domowych pobierających dodatki mieszkaniowe i ich kwota w złotych w latach 2017-2019

	2017	2018	2019
liczba gospodarstw domowych	7	8	9
kwota świadczeń (zł)	15 590	13 379	11 923

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w gminie Sulmierzyce na niższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu jak i województwa. Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/ niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W gminie Sulmierzyce wynosi on -0,63, natomiast na terenie powiatu -0,08.

²⁵ Program „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2020”

Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Sulmierzyce, powiecie pajęczańskim oraz województwie łódzkim w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W roku 2017 oraz 2019 jeden mieszkaniec z gminy Sulmierzyce korzystał z pomocy GOPS z tego powodu, natomiast w 2018 roku żadna osoba bezdomna nie zgłosiła się po wsparcie do pomocy społecznej. Dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności wskazują na to, że problem ten nie występuje na terenie Gminy w dużym natężeniu.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych;
- ubóstwo jako drugi powód pod względem częstości przyznawania pomocy i wsparcia GOPS;
- przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
- **niepełnosprawność** – obecność osoby z niepełnosprawnością w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;

- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;
- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Wsparcie osób z problemem ubóstwa i pomoc w aktywizacji społecznej.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.
2	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przewyżnianiu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przewyżnianiu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
3	Udostępnianie mieszkańcom materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa.	Liczba udostępnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
4	Przeprowadzanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe wśród osób z problemem ubóstwa.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach.
5	Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.	Liczba działań inicjujących współpracę pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	UG, NGO, PUP, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2

Wsparcie osób zagrożonych marginalizacją i pomoc przy radzeniu sobie z tym problemem.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
2	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
3	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
4	Wsparcie osób z problemem ubóstwa w prowadzeniu gospodarstwa domowego poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, którym przyznano zasiłki celowe i rzeczowe.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	NGO, UG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 3

Przeciwdziałanie powstawaniu problemu bezdomności w Gminie i pomoc osobom bezdomnym.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy.	Liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminie oraz sytuacje osób bezdomnych.
2	Praca socjalna polegająca na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	Liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.

3	Ułatwienie osobom bezdomnym dostępu do korzystania z publicznej służby zdrowia.	Liczba wniosków złożonych przez osoby bezdomne, NFZ lub podmioty lecznicze.
4	Działania edukacyjno-informacyjne mające na celu uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem bezdomności oraz zmotywowanie do reagowania w przypadku, gdy osoba bezdomna znajduje się w sytuacji zagrożenia życia.	Liczba przeprowadzonych w społeczności lokalnej działań edukacyjno-informacyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	NGO, UG, KPP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. Zadania w zakresie bezpieczeństwa publicznego w Gminie realizowane są przez dzielnicowego z Komendy Powiatowej Policji w Pajęcznie.

W 2019 roku w gminie Sulmierzyce stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 36 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 8,14 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa łódzkiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Wskaźnik wykrywalności sprawców wszystkich przestępstw ogółem w Gminie wynosi 80,4% i jest znacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa łódzkiego oraz większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców gminy Sulmierzyce najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym – 4,46 (wykrywalność 76%) oraz przeciwko mieniu – 2,59 (wykrywalność 53%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe – 2,2 (98%), o charakterze gospodarczym – 1,19 (60%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,23 (83%)²⁶.

²⁶ <https://www.polskawliczbach.pl>

Tabela 21. Rodzaje przestępstw i ich szacowana liczba w 2019 roku

Rodzaj przestępstwa	Szacowana liczba przestępstw
kryminalne	20
gospodarcze	5
drogowe	10
przeciwko życiu i zdrowiu	1
przeciwko mieniu	12

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl>

Z danych uzyskanych od Komendy Powiatowej Policji w Pajęcznie można zauważyć, że istnieje problem nadużywania alkoholu w domach na terenie gminy Sulmierzyce – z tego powodu policja interweniowała 23 razy w 2019 roku, natomiast w roku poprzednim o 3 razy mniej. Należy zwrócić uwagę także na występujący problem nietrzeźwych kierowców, którzy w 2019 roku 7 razy popełnili przestępstwa drogowe, tj. o 75% więcej niż w 2017 roku.

Tabela 22. Rodzaje interwencji i ich liczba

	Ilość	
	2018	2019
Interwencje domowe związane z nadużywaniem alkoholu	20	23
Wykroczenia drogowe (kierujący pod wpływem alkoholu)	16	15
Inne wykroczenia spowodowane pod wpływem alkoholu	1	1
Przypadki znęcania się nad rodziną pod wpływem alkoholu	2	2
Interwencje w miejscach publicznych związane z nadużywaniem alkoholu	3	2
Przestępstwa drogowe spowodowane przez nietrzeźwych kierowców	4	7

Źródło: dane udostępnione przez KPP w Pajęcznie

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- występowanie przestępstw kryminalnych na terenie Gminy;
- problemy w domach spowodowane nadużywaniem alkoholu.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzić może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/konkretne instytucje;
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;
- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Poprawa bezpieczeństwa publicznego w Gminie.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Wzrost wskaźnika wykrywalności włamań i kradzieży.
3	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
4	Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców oraz możliwości pomocy.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UG, KPP.	NGO, GOPS, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

2. ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

1. Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
2. Wzrost nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej.
3. Funkcjonowanie licznych szkół podstawowych i przedszkoli.
4. Spadek liczby osób długotrwale pobierających świadczenie.
5. Istniejące koła zainteresowań w Gminnej Bibliotece Publicznej.
6. Podejmowanie działań o charakterze kulturalnym.
7. Spadek wskaźnika deprivacji lokalnej na przestrzeni ostatnich lat.
8. Funkcjonowanie Klubu Seniora w gminie Sulmierzyce.
9. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
10. Prowadzone działania o charakterze kulturalnym przez Gminną Bibliotekę Publiczną.
11. Rozwinięta infrastruktura sportowa.
12. Funkcjonowanie Samodzielnego Publicznego Ośrodka Zdrowia w Gminie.
13. Istniejący Klub Malucha w ramach GBP.
14. Poradnia Życia Rodzinnego w Gminie.
15. Działające świetlice wiejskie na terenie Gminy.
16. Spadek liczby osób bezrobotnych na terenie Gminy w ostatnim roku.
17. Organizacje pozarządowe działające w obszarze propagowania aktywnego trybu życia wśród mieszkańców.
18. Dostosowana do osób starszych i z niepełnosprawnościami oferta Gminnej Biblioteki Publicznej.

SŁABE STRONY

1. Ujemny przyrost naturalny.
2. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
3. Brak funkcjonującego na terenie Gminy publicznego klubu dziecięcego.
4. Brak działających samopomocowych grup wsparcia (AA, Al-Anon, DDA) na terenie Gminy.
5. Brak Świetlicy Środowiskowej w Gminie.
6. Brak funkcjonujących rodzin wspierających.
7. Wydatki przewyższające dochody Gminy.
8. Wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.
9. Większy udział kobiet wśród osób bezrobotnych niż mężczyzn.
10. Wzrost wartości sprzedanego alkoholu w przeliczeniu na jednego mieszkańca.
11. Długotrwała lub ciężka choroba jako główny powód udzielania pomocy i wsparcia rodzinom przez GOPS.
12. Niższa wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w porównaniu do powiatu.
13. Brak realizowanych programów profilaktycznych rekomendowanych.
14. Wysoka wartość wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.
15. Większy udział kobiet w ogólnej liczbie osób długotrwale pobierających świadczenie w ostatnich latach.
16. Problem nietrzeźwych kierowców w Gminie.
17. Brak działającego Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla osób uzależnionych.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój turystyki. 2. Rozwój gospodarczy Gminy. 3. Pozyskanie dodatkowych środków unijnych na rozwój Gminy. 4. Promocja Gminy. 5. Utworzenie nowych miejsc pracy w Gminie. 6. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy. 7. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. 8. Wzrost aktywności i integracji osób starszych. 9. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami. 10. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. 11. Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień. 12. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi. 13. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej. 14. Wspieranie lokalnych rzemieślników.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Starzejące się społeczeństwo. 2. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych. 3. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych. 4. Możliwe wykluczenie osób z niepełnosprawnościami. 5. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach. 6. Występowanie czynników zwiększających ryzyko nasilenia się zjawiska uzależnień (ubóstwo, bezrobocie). 7. Migracje zarobkowe mieszkańców Gminy. 8. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież. 9. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.

3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WIZJA

Gmina Sulmierzyce dąży do rozpoznawania i rozwiązywania problemów mieszkańców, wykorzystując przy tym zasoby administracji samorządowej, organizacji pozarządowych i potencjał wspólnoty; wspierająca lokalne środowisko w rozwoju kulturalnym i społecznym.

MISJA

Zintegrowany system przeciwdziałający tworzeniu się nowych problemów wspólnoty, podnoszący jakość życia i zachęcający do mieszkania w gminie Sulmierzyce.

4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulmierzyce przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności gminy Sulmierzyce jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;

- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

5. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulmierzyce mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest GOPS.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest gmina Sulmierzyce.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Plan komunikacji społecznej dokumentu

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowania wszystkim zainteresowanym podmiotom odpowiedzialnym za realizację zadań zawartych w strategii. Po uchwaleniu Strategii przez Radę Gminy, zostanie umieszczona na stronie internetowej Gminy.

6. MONITORING

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki

określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Komendy Powiatowej Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez GOPS przy ścisłej współpracy z gminą Sulmierzyce. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii przeprowadzanej co dwa lata.

7. RAMY FINANSOWE

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Sulmierzyce. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY SULMIERZYCE NA LATA 2021-2027

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy Sulmierzyce. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Sulmierzyce przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2019, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2027 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Sulmierzyce.

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
1	2018	1 413 278
2	2019	1 610 310
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
3	2020	1 927 863
4	2021	1 976 060
5	2022	2 025 461
6	2023	2 076 098
7	2024	2 128 000
8	2025	2 181 200
9	2026	2 235 730
10	2027	2 291 623

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
1	2018	98 000
2	2019	80 713
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
3	2020	93 000
4	2021	95 325
5	2022	97 708
6	2023	100 151
7	2024	102 655
8	2025	105 221
9	2026	107 851
10	2027	110 548

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
1	2018	4 167 703
2	2019	5 082 969
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
3	2020	5 923 213
4	2021	6 071 293
5	2022	6 223 076
6	2023	6 378 653
7	2024	6 538 119
8	2025	6 701 572
9	2026	6 869 111
10	2027	7 040 839

8. EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

8.1. ZAKRES EWALUACJI

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

8.2. SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

